

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

**โครงการวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญหา ผลกระทบจากโรงงานต้ม
เกลือและสูบน้ำเกลือชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนน
ก่อ ตำบลโคกพระอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม**

โดย

นายชมเชย สุรทิพย์และคณะ

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานภาค

สัญญาเลขที่ RDG46E0007

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยในวทางการแก้ไขปัญหา ผลกระทบจากโรงงาน
ต้มเกลือและสูบน้ำเกลือชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และ
บ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระอำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

โดย

นายชมเชย	สุรทิพย์
นายสำรอง	เนื่องสุमार
นางดอกไม้	สารสี
นางสุภาพร	ภูสิงห์
นางทองปาน	เหล่าขัตติยะ
นางอมร	วิชาติ
นายทองใบ	จันทะเจียง
นายเคน	โพธิ์แสง
นายบุรี	อันทปัญญา
นายทองสุข	สารศรี
นายทวี	จันทริมา
นายสังวาลย์	โพธิ์มินทร์
นายพิเชษฐ์	ศรีสังวาลย์

สนง. กลไกประสานงานวิจัย (สกว.)
เลขที่รับ.....109
วันที่รับ.....๑๕.๑.๕๕

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.ภาค)

คำนำ

รายงานโครงการวิจัยแนวทางการแก้ไขปัญห ผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ชุมชนบ้านโคกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ในการศึกษาครั้งนี้ทีมวิจัยมีจุดประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลกระทบ และการแก้ไขปัญห ตลอดจนบทเรียนในการแก้ไขปัญห และแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญห ในอนาคตร่วมกันระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งนี้ทีมวิจัยได้ดำเนินการศึกษาและจัดทำรายงานในเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยบทที่ 1 เนื้อหาโครงการวิจัย บทที่ 2 กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน บทที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย บทที่ 4 แนวทางและบทเรียนการแก้ไขปัญหที่ผ่านมา บทที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญห และบทที่ 6 สรุปผลการวิจัย ในการศึกษาวิจัยนั้นทีมวิจัยได้ใช้เทคนิควิธีการดำเนินการที่หลากหลาย และเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับพื้นที่ อีกทั้งยังเป็นคนในพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัยด้วย ซึ่งในการดำเนินการวิจัยนั้น ทีมวิจัยได้รับประโยชน์และได้เรียนรู้เทคนิควิธีการทำวิจัย และเกิดทักษะต่างๆมากมาย

ในการดำเนินงานในโครงการครั้งนี้ ทีมวิจัยขอขอบพระคุณหน่วยงาน องค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนชาวบ้านในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการให้ข้อมูลและร่วมกิจกรรม และที่ขาดไม่ได้ขอขอบพระคุณ สกว. ที่ได้สนับสนุนงบประมาณและเปิดโอกาสให้ทีมวิจัยได้พัฒนาทักษะ ความรู้ในด้านงานวิจัย ทีมวิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานหรือผลที่ได้จากการดำเนินโครงการการวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและบุคคลที่สนใจในอนาคตต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

ทีมวิจัยโครงการฯ

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 เนื้อหาโครงการวิจัย	1
บทที่ 2 กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน	5
การประชุมทีมวิจัย	5
การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย	6
การจัดทำแบบสัมภาษณ์และการดำเนินการเก็บข้อมูล	7
การวิเคราะห์ข้อมูล	8
การเขียนรายงาน	9
การนำเสนอรายงานการวิจัย	9
บทที่ 3 ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย	11
สภาพทั่วไปของชุมชน	11
สภาพปัญหาและผลกระทบ	13
บทที่ 4 แนวทางและบทเรียนการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา	28
ประวัติการเคลื่อนไหวต่อสู้และการดำเนินการแก้ไขปัญหาในช่วงที่ผ่านมา	28
ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่	33
บทที่ 5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องและแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญหา	35
ข้อมูลผู้ประกอบการ โรงงานคัมเกลือสินเธาว์ในอำเภอกันทรวิชัย	35
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	38
การบริหารจัดการในกลุ่ม	45
ข้อตกลงและผลการดำเนินการตามข้อตกลง	45
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย	47
สรุปผลที่ได้จากการดำเนินการวิจัย	47
ผลที่ได้รับจากการดำเนินการวิจัย	50

ภาคผนวก

- ภาคผนวก ก. รายละเอียดในการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม
- ภาคผนวก ข. ภาพประกอบ

บทที่ 1

เนื้อหาโครงการวิจัย

1. ความเป็นมาของปัญหา

การดัมเกลือในพื้นที่ภาคอีสานส่งผลให้เกิดปัญหาต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมและมีแนวโน้มการขยายตัวในอนาคตอย่างต่อเนื่อง เพราะความต้องการทรัพยากรเกลือเป็นวัตถุดิบสูงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในวงการอุตสาหกรรมหลายแขนงตามอัตราการเจริญเติบโตทางอุตสาหกรรมภายในประเทศ ทั้งนี้ภาครัฐก็ยังไม่มามีมาตรการใดๆ ที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างเด็ดขาด และผู้ประกอบการดัมเกลี่ยังขาดความรับผิดชอบ เช่น ไม่มีระบบการควบคุมที่ดี ทำให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชน

การเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านต่อผู้มีอำนาจและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลาย ๆ ครั้ง ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ด้วยมูลเหตุหลายประการ เช่น การศึกษาผลกระทบโดยชาวบ้านหรือผลที่เกิดจากปัญหาของการดัมเกลือหรือการสูบน้ำเกลือของโรงงานดังกล่าว สิ่งที่ชาวบ้านเห็นได้อย่างประจักษ์ คือ

- ทำนาไม่ได้ น้ำเค็มและแห้ง ซึ่งพบว่าก่อนปี พ.ศ. 2540 เคยทำนาได้ปีละ 400 ไร่ และผลผลิตเริ่มลดลงเรื่อยๆ พบว่าในปัจจุบันเหลือผลผลิตเพียง 50 ไร่ เท่านั้น
- ดินเค็ม น้ำเค็ม ต้นไม้ หญ้าตายรวมไปถึงข้าวในนา ที่อยู่บริเวณนั้น
- ข้าวเมล็ดดำ พอนำไปสีแล้วเมล็ดข้าวจะละเอียด (ข้าวปลาย)
- มลภาวะ ผุ่นละอองจากเกลือของโรงดัมเกลือจะปลิวมาเกาะอยู่ตามใบไม้ หลังคาบ้านทำให้ไม่สามารถที่จะรองรับน้ำไว้ใช้ได้ทันทีในฤดูฝน เพราะต้องรอให้ชะล้างฝุ่นให้หลุดออกก่อน
- สัตว์ตายหมด เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา ชาวบ้านพบว่าปลาที่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ส่วนมากจะเป็นปลานิล
- ในฤดูแล้ง ผิวดินจะมี “สาเกลือ” มองเห็นเป็นเกล็ดเกลือสีขาว

จากสภาพการแก้ไขปัญหามาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ชาวบ้านได้รวมตัวกัน และคิดค้นวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยจัดเป็นประชาคมหมู่บ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน และเห็นความสำคัญร่วมกันที่จะรวบรวมสภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตนเองให้คนในชุมชนได้รับรู้และตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหาที่จะลุกลามไปในพื้นที่ใกล้เคียงอีกในเวลาไม่ช้าหากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหานอกจากข้อมูลจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนใกล้เคียงแล้ว จะเกิดความเข้มแข็งขึ้นในชุมชน และสามารถนำข้อมูลไปเสนอต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ด้วย

ชาวบ้านทั้ง 3 ชุมชนจึงมีความเห็นร่วมกันที่จะทำงานวิจัยท้องถิ่นเพื่อให้สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมีแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับชุมชนต่อไป โดยได้คัดเลือกตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วมเป็นนักวิจัยหมู่บ้านละ 3-5 คน และได้ร่วมพัฒนาโครงการกับศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

2. โจทย์วิจัย

1. สภาพปัญหาและผลกระทบ ต่อชุมชนจากการประกอบการของ โรงงาน ดัมเกลือและการสูบน้ำเกลือขายเป็นอย่างไร
2. แนวทางในการแก้ไขปัญหาลักษณะจากการประกอบการของ โรงดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ผลกระทบ และการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา ของชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนคือ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อศึกษาบทเรียนการแก้ปัญหาผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือจากชุมชนที่เคยประสบปัญหามาก่อน และกฎหมาย การดำเนินงานตามกฎหมายของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อศึกษา แนวทางในการแก้ไขปัญหาผลกระทบ จากโรงคัมเกลือและตบน้ำเกลือขาย โดยความร่วมมือของหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีการดำเนินงาน

- การเตรียมการของทีมวิจัย
 - 1) ประชุมเตรียมทีมวิจัย 2 ครั้ง
 - 2) ประชุมประจำเดือน
 - 3) จัดเวทีทำความเข้าใจกับชุมชนและขอความร่วมมือในงานวิจัย
- รวบรวม/เก็บข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลสภาพปัญหา ผลกระทบ
 - 1) ประชุมวางแผนการเก็บข้อมูล/วิธีการ/ประเด็นคำถาม
 - 2) ดำเนินการเก็บข้อมูล ได้แก่ สภาพทั่วไปของพื้นที่และสภาพปัญหา ผลกระทบ ตามแผนงานของแต่ละชุมชน
 - 3) ประชุมรวบรวมและสรุปวิเคราะห์ข้อมูล
- เขียนรายงานความก้าวหน้า
- นำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน
 - 1) จัดเวทีนำเสนอข้อมูลสู่ชุมชน และรับฟังข้อเสนอทางออกจากสมาชิกในชุมชนฯ ละ 1 ครั้ง
 - 2) ประชุมสรุปวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากชุมชน
- จัดเวทีเสวนาแลกเปลี่ยนบทเรียนการแก้ไขปัญหาของชุมชนที่เคยประสบปัญหา 1 ครั้ง
- รวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
 - 1) รวบรวมข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ และสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ในชุมชนอื่นที่เคยประสบปัญหา โดยรวบรวมข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติและระเบียบการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2) จัดเวทีนักกฎหมาย/นักวิชาการสิ่งแวดล้อมพบผู้เดือดร้อน
- วิเคราะห์ทางออกที่เหมาะสม
 - 1) ประชุมรวบรวมข้อมูลที่เป็นทางออกของชุมชน
 - 2) จัดเวทีใหญ่วิเคราะห์ทางออกร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - 3) ประชุมสรุปข้อมูล
- จัดทำรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

5. เนื้อหาในการศึกษา

1. สภาพทั่วไปของชุมชน
2. สภาพการผลิตของโรงงาน และการสูบน้ำเกลือขาย
3. สภาพปัญหาและผลกระทบต่อชุมชน
4. บทเรียนการแก้ปัญหาผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือจากชุมชนที่เคยประสบปัญหามาก่อน
5. กฎหมาย การดำเนินงานตามกฎหมายของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
6. แนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนในการแก้ไขปัญหาลผลกระทบจาก โรงคัมเกลือและการสูบน้ำเกลือขาย

6. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม 2546

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ทราบสภาพปัญหา ผลกระทบ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของชุมชนบ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม
- 7.2 ทราบบทเรียนการแก้ปัญหาผลกระทบจากโรงงานคัมเกลือของชุมชนที่เคยประสบปัญหา
- 7.3 ได้แนวทางการแก้ไขปัญหาลผลกระทบจาก โรงคัมเกลือและการสูบน้ำเกลือขายที่เหมาะสมกับชุมชน

8. พื้นที่ในการดำเนินการวิจัย

บ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

ทีมวิจัย

1) นายชมเชย สุรทิพย์	หัวหน้าโครงการวิจัย (บ้านคอกม้า)
2) นายสำรอง เนื่องสมุทร	นักวิจัยบ้านหนองไร่
3) นางคอกไม้ สารสี	นักวิจัยบ้านหนองไร่
4) นางสุภาพร ภูสิงห์	นักวิจัยบ้านหนองไร่
5) นางทองปาน เหล่าขัตติยะ	นักวิจัยบ้านหนองไร่
6) นางอมร วิชาดี	นักวิจัยบ้านหนองไร่
7) นายทองใบ จันทะเจียง	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
8) นายเคน โพธิ์แสง	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
9) นายสมใจ ภูควงจิตร	นักวิจัยบ้านโนนค้อ (ปัจจุบันลาออก)
10) นายบุรี อินทปัญญา	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
11) นายทองสุข สารศรี	นักวิจัยบ้านโนนค้อ
12) นายทวี จันทริมา	นักวิจัยบ้านคอกม้า
13) นายสังวาลย์ โพธิ์มินทร์	นักวิจัยบ้านคอกม้า
14) นายพิเชษฐ์ ศรีสังวาลย์	เจ้าหน้าที่ข้อมูลและประสานงาน

ทีมที่ปรึกษาฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน

1. นายปราโมทย์ ผลภิญโญ	เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน
2. นายจักรพงษ์ ธนวรพงศ์	เครือข่ายทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมภาคอีสาน
3. นายเรืองเดช โพธิ์ศรี	โครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน

ทีมที่ปรึกษาฝ่ายนักวิชาการ

1. ศศ.รังสฤษดิ์ สรรพอาษา	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม
--------------------------	---

บทที่ 2

กระบวนการขั้นตอนการดำเนินงาน

ในการศึกษาวิจัย ทีมวิจัยได้ดำเนินงานตามขั้นตอน ตามแผนงานกิจกรรม ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรมนั้นตามที่ได้นำเสนอในรายงานความก้าวหน้า และในการดำเนินการวิจัยจริงนั้น ทีมวิจัยได้มีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การประชุมทีมวิจัย
2. การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย
3. การจัดทำแบบสัมภาษณ์ และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. เขียนรายงาน
6. นำเสนอรายงานการวิจัย

ซึ่งในแต่ละขั้นตอนการดำเนินงานที่กล่าวมา มีรายละเอียดของแต่ละกิจกรรม ดังนี้

2.1 การประชุมทีมวิจัย

โครงการวิจัยนี้ ประกอบด้วยทีมวิจัยจำนวน 14 คน ที่ปรึกษาฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน 3 คน และที่ปรึกษาฝ่ายวิชาการ 1 คน ซึ่งการประชุมทีมวิจัยนั้น เป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการศึกษาวิจัย กิจกรรมที่มีการประชุมทีมวิจัย ประกอบด้วย

1. การประชุมสร้างความเข้าใจระหว่างทีมวิจัย ณ ศูนย์ประสานงานวิจัยฯ

ซึ่งกิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2546 จุดประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้ เพื่อให้ทีมวิจัยเข้าใจโครงการร่วมกัน และวางบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของทีม ซึ่งผลของการประชุมครั้งนี้ทำให้ทีมวิจัยเข้าใจโครงการ และชัดเจนในบทบาทหน้าที่ของตนมากขึ้น ทั้งนี้มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันอย่างชัดเจน โดยได้แบ่งบทบาทและหน้าที่ออกเป็น 6 ฝ่าย ประกอบด้วย ฝ่ายหัวหน้าโครงการวิจัย มีหน้าที่ประสานงานโครงการ ฝ่ายรองหัวหน้าโครงการ มีหน้าที่รักษาการแทน และช่วยงานหัวหน้าฯ ฝ่ายเลขานุการ มีหน้าที่ บันทึกการประชุม จัดเก็บเอกสาร และรับส่งหนังสือ ฝ่ายการเงิน มีหน้าที่ จัดการบริหารเรื่องการเงิน ควบคุมดูแลบัญชีการเบิกจ่ายเงิน ฝ่ายประสานงาน ทำหน้าที่ประสานทีมวิจัย ประสานชาวบ้าน ประสานผู้ที่เข้าร่วมประชุมและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และฝ่ายงานเขียน รับหน้าที่รวบรวมเอกสารและเขียนงานวิจัย

2. ประชุมเตรียมความพร้อมทีมวิจัย และวางแผนการดำเนินงานวิจัย ณ บ้านคอกม้า

กิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2546 ซึ่งจุดประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้ เพื่อให้วางแผนการดำเนินงานวิจัย โดยมีผู้เข้าร่วม คือ ทีมวิจัยและที่ปรึกษาโครงการ โดยผลของการประชุมที่ได้ คือ ทีมวิจัยได้แผนในการดำเนินการวิจัยที่เป็นลำดับขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการลงทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละหมู่บ้าน การออกแบบแบบสอบถาม การเก็บข้อมูล และอื่นๆมีความเป็นลำดับ และเป็นขั้นตอนมากขึ้น

3. การประชุมประจำเดือน และวางแผนจัดทำแบบสัมภาษณ์ ณ บ้านหนองไร่

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 18 กรกฎาคม 2546 วัตถุประสงค์ในการประชุมเพื่อที่จะสรุปงาน ในรอบเดือนกรกฎาคม และร่วมวางแผนงานในเดือน สิงหาคม คือ วางแผนในเรื่องการสร้างแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูล สิ่งที่ได้รับการประชุมครั้งนี้ คือ ทีมวิจัยได้สรุปผลการดำเนินการในรอบเดือน และได้แนวทางของแบบสอบถาม ว่าประกอบด้วยส่วนใดบ้าง และได้เข้าใจถึงวิธีการเครื่องมือที่จะได้มาซึ่งข้อมูล คือ การสร้างแบบสอบถาม และการเข้าร่วมเวทีสังเกตการณ์ประชุมของชาวบ้านในวาระต่างๆ

4. ประชุมวางแผนการเก็บข้อมูล ณ บ้านคอกม้า

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 25 สิงหาคม 2546 หลังจากที่มีการร่วมสร้างแบบสอบถามหรือแบบสัมภาษณ์ วัตถุประสงค์ของการประชุมครั้งนี้ เพื่อที่จะวางแผน และค้นหาวิธีการที่จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับชุมชนและสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ และทำความเข้าใจกับแบบเครื่องมือ หรือแบบสอบถามที่จะใช้ ผลที่ได้รับจากการประชุมในครั้งนี้ คือ ทีมวิจัยเข้าใจแบบสัมภาษณ์ได้รูปแบบ วิธีการที่จะดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการให้นักวิจัยลงเก็บข้อมูลในพื้นที่หรือหมู่บ้านของตนเอง และให้ใช้แบบสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือนอกจากนี้ยังใช้การสังเกตมาช่วยในการเก็บข้อมูลด้วย

5. ประชุมประจำเดือนสิงหาคม ณ บ้านคอกม้า

ในการประชุมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ สรุปผลการดำเนินงานในรอบเดือนสิงหาคม และเพื่อวางแผนงานในเดือนต่อไป ผลจากการประชุมในครั้งนี้ทีมวิจัยได้สรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมา คือเวทีสร้างความเข้าใจกับชาวบ้าน ซึ่งผลที่ได้รับจากการจัดเวทีในครั้งนั้น ทำให้ชาวบ้านมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของงานวิจัยที่ทางทีมดำเนินการอยู่และให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ทีมวิจัยจัดขึ้น และให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอีกด้วย

6. ประชุมประจำเดือนกันยายน 2546 ณ อาศรมไทรบ้านดอนแดง

ซึ่งในการประชุมครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ 18 กันยายน 2546 วัตถุประสงค์ของการประชุมในครั้งนี้เพื่อสรุปผลการดำเนินงานในรอบเดือนที่ผ่านมา คือ เดือนสิงหาคม และร่วมวางแผนในการดำเนินงานในช่วงเดือนต่อไป ผลการประชุม ทีมวิจัยได้สรุปงานที่ดำเนินการ ในช่วงเดือนที่ผ่านมาและได้ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น คือ ในเรื่องของ การดำเนินการเก็บข้อมูล การตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการกรอกแบบสอบถามของผู้ที่ให้ข้อมูล เมื่อพบความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ทีมวิจัยได้มีการลงไปเก็บข้อมูลซ้ำอีกรอบหนึ่ง นอกจากนี้ในการประชุมครั้งนี้ทีมวิจัยยังได้มีการทดลองจัดทำแบบการวิเคราะห์ข้อมูล และได้มีการวางแผนในการดำเนินงานในช่วงต่อไป

2.2 การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย

การประชุมทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย หรือกับชุมชนนั้น ทีมวิจัยได้ดำเนินการแยกทำความเข้าใจในแต่ละกลุ่ม โดยแยกกลุ่มตามพื้นที่ คือ บ้านหนองไร่ บ้านคอกม้า และบ้านโนนค้อ โดยในการประชุมทำความเข้าใจนั้น ได้จัดขึ้น 3 ครั้ง ซึ่งรายละเอียดของกิจกรรม มีดังนี้

1. เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 1 ณ บ้านหนองไร่

ในการประชุมทำความเข้าใจครั้งแรกนั้นจัดขึ้นในวันที่ 12 กรกฎาคม 2546 โดยวัตถุประสงค์ เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัยและเพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย ซึ่งผลการดำเนินงานทำให้คนในชุมชนบ้านหนองไร่ รู้ที่มาของการ

ทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นจะต้องทำงานวิจัย ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา มีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน ในการทำงานวิจัย อีกทั้งให้ความสนใจในการทำงานวิจัย

2. เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 2 ณ บ้านคอก

การประชุมในครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ 15 กรกฎาคม 2546 วัตถุประสงค์ ในการประชุมนั้นเป็นดังการประชุมครั้งที่ 1 กล่าวคือ เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัย และ เพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย และผลการดำเนินงาน คือ คนในชุมชนบ้านคอกมี ู้ที่มาของการทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นจะต้องทำงานวิจัย ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน และให้ความสนใจในการทำงานวิจัย

3. เวทีทำความเข้าใจกับชุมชน ครั้งที่ 3 ณ บ้านโนนค้อ

การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นในวันที่ 20 กรกฎาคม 2546 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนในชุมชนเข้าถึง การทำงานวิจัยของทีมวิจัยและเพื่อให้เกิดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการที่จะให้ความร่วมมือในการทำงานวิจัย ซึ่งผลการดำเนินงานทำให้คนในชุมชนบ้าน โนนค้อ ู้ที่มาของการทำงานวิจัยว่าทำไมถึงจำเป็นจะต้องทำงานวิจัย ตระหนักต่อการทำงานวิจัย ว่าเป็นส่วนหนึ่งและมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหา มีความเข้าใจในกระบวนการและแผนงาน ในการทำงานวิจัย และให้ความสนใจในการทำงานวิจัย

2.3 การจัดทำแบบสัมภาษณ์ และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์และการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ทีมวิจัยมีการร่างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ในการจัดทำแบบสัมภาษณ์นั้น จะดำเนินการควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลเพื่อที่จะได้ทราบข้อบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการใช้แบบสัมภาษณ์ โดยขั้นตอนกระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดทำแบบสัมภาษณ์และการเก็บข้อมูลนั้น ทางทีมวิจัยได้จำแนกเป็นขั้นตอนได้ ดังนี้

1. ประชุมวางแผน การจัดทำแบบสัมภาษณ์ ณ บ้านหนองไธ

การประชุมในครั้งนี้จัดขึ้นเพื่อร่างแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลของทีมวิจัย โดยจัดขึ้นในวันที่ 19 กรกฎาคม 2546 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย และผลการประชุมครั้งนี้ คือ ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วม ในกระบวนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ และได้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนระหว่างทีมวิจัยด้วยกัน และกับทีมที่ปรึกษา มีชุดแบบสัมภาษณ์ ที่จะใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินการเก็บข้อมูล งานวิจัยจากกลุ่มเป้าหมาย

2. การดำเนินการเก็บข้อมูล

กิจกรรมนี้ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ช่วงเดือนสิงหาคม หลังจากที่มีการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีวิธีการในการเก็บข้อมูล คือ ให้ทีมวิจัยแบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ บ้านคอกม้า บ้านหนองไธ บ้านคอกม้า นักวิจัยที่อาศัยหมู่บ้านใดก็อยู่กลุ่มหมู่บ้านนั้น และให้ดำเนินการเก็บข้อมูล หมู่บ้านของตน โดยให้ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือ ช่วยในการเก็บข้อมูล ซึ่งการดำเนินการเก็บข้อมูล นักวิจัยแต่ละคนจะต้องเป็นคนดำเนินการเก็บข้อมูลเองและดำเนินการเก็บทุกครอบครัว โดยยึดโจทย์หัวข้อที่อยู่ในแบบสัมภาษณ์ เป็นหลัก ในการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับชาวบ้าน และใช้การสังเกตร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด

3. ประชุมติดตามการเก็บข้อมูล ณ บ้านหนองไไร่

กิจกรรมนี้จะจัดขึ้นหลังจากที่มีการเก็บข้อมูลไปแล้วในระยะหนึ่ง โดยจัดขึ้นในวันที่ 11 กันยายน 2546 วัดอุประสงค์ก็เพื่อติดตามความคืบหน้าของการดำเนินการเก็บข้อมูล และดูปัญหาหรือข้อจำกัดของและสัมภาษณ์ รวมทั้งข้อจำกัดปัญหาในการเก็บข้อมูลเอง ผลที่ได้รับจากการประชุมครั้งนี้ คือ ทราบข้อจำกัดปัญหาของแบบสัมภาษณ์ เนื่องจากแบบสัมภาษณ์บางประเด็นโจทย์ไม่ชัดเจน คลุมเครือ ทำให้ผู้คำถามนั้นไม่ทราบที่จะตอบอย่างไร อีกทั้งตัวผู้ถามเองก็ยังไม่ค่อยชัดเจนในคำถาม บางครั้งถามไม่ตรงประเด็น และผลที่ได้จากการประชุมอีกประการหนึ่งก็ คือ ทีมวิจัยได้แลกเปลี่ยนปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเก็บข้อมูล และได้ร่วมหาทางในการแก้ไขร่วมกัน

4. ประชุมปรับทีมวิจัย และปรับแก้แบบสัมภาษณ์ ณ อาศรมไทรบ้านดอนแดง

กิจกรรมนี้จัดขึ้นในวันที่ 14 กันยายน 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับทีมงาน และปรับแก้แบบสัมภาษณ์ที่มีปัญหาในการเก็บข้อมูล ผลที่ได้จากการประชุม คือ ทีมวิจัย ที่ปรึกษา ได้ร่วมพิจารณาในการปรับเปลี่ยนทีม คือ มีการปรับเจ้าหน้าที่ข้อมูล จากคนเดิม คือ นายผดุงเดช พิมพ์สารี มาเป็น นายพิเชษฐ ศรีสังวาลย์ นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้มีการปรึกษารื้อหรือในการปรับแก้โจทย์คำถาม หรือหัวข้อคำถามของแบบสอบถามบางประเด็น เนื่องจากปัญหาเดิมที่เกิดขึ้นในการเก็บข้อมูลช่วงแรก ทั้งนี้ทีมวิจัยได้ปรับแก้และใช้คำถามและภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจของผู้กรอกแบบสอบถามหรือผู้ที่ให้ข้อมูล ได้มากขึ้น

5. ประชุมติดตามข้อมูลและปรับวิธีการทำงาน ณ บ้านคอกม้า

ในกิจกรรมนี้จัดขึ้นหลังจากที่มีการดำเนินการเก็บข้อมูล และปรับแก้แบบสอบถามแล้วในระยะแรก วัดอุประสงค์ในการประชุมครั้งนี้เพื่อติดตามความคืบหน้าของการเก็บข้อมูล และปรับวิธีการดำเนินงานของทีมวิจัย ผลการประชุม ทีมวิจัยได้ร่วมกันประเมินความคืบหน้าของการเก็บข้อมูล ซึ่งผลจากการปรับแก้แบบสอบถามในช่วงที่หนึ่งนั้น เมื่อนำลงกลับไปในระดับพื้นที่นั้น สามารถที่จะดำเนินการเก็บข้อมูลได้ตามจริง และสามารถใช้ได้ง่ายกว่าเดิม นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และปัญหาในการดำเนินการเก็บข้อมูล และได้มีการหนุนช่วยกันในพื้นที่ที่มีการเก็บข้อมูลล่าช้า

6. การปฏิบัติการในระยะที่ 2

กิจกรรมการปฏิบัติการในระยะที่สองนั้น ดำเนินการหลักจากที่มีการรายงานผลการเก็บข้อมูลมาแล้วในระยะที่ 1 ซึ่งในการปฏิบัติการนั้นจะเป็นแนวทางความร่วมมือระหว่างหลายๆฝ่าย ซึ่งผลที่ปรากฏจากการปฏิบัติการนั้นจะอยู่ในส่วนของรายงานบทที่ 5 ซึ่งส่วนใหญ่แล้วแล้ว เป็นการดำเนินการหามาตรการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและสร้างข้อตกลงในการอนุรักษ์ฟื้นฟูพื้นที่ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย เช่น การเดินสำรวจพื้นที่ การวัดความเค็มของดิน การตกลงทำคันคูกันพื้นที่คัมเกลือ หรือกฎกติกาต่าง ดังที่มีในรายงานบทที่จะกล่าวถึงต่อไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นทีมวิจัยได้มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ อยู่ใน 2 ระดับ คือ

1. การประชุมเพื่อจัดทำแบบวิเคราะห์ข้อมูล ณ บ้านคอกม้า

ซึ่งกิจกรรมนี้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2546 ซึ่งจุดประสงค์ของการประชุมก็เพื่อที่จะจัดทำแบบฟอร์มในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ที่เข้าร่วมในการสร้างแบบวิเคราะห์นี้ ประกอบด้วย ทีมวิจัยที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่ผู้สนับสนุนโครงการ โดยผู้ที่เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ ได้ร่วมกันดูข้อมูลที่ได้และกรอบ

คำถามเพื่อที่จะสร้างกรอบที่จะนำมาวิเคราะห์ และผลที่ได้จากการประชุมในครั้งนี้ คือ ได้กรอบชุดการวิเคราะห์ ข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ นอกจากนี้แล้วยังได้ประโยชน์แก่ทีมวิจัย คือ ทีมวิจัยได้มีส่วนร่วมในการระดม ความคิดเห็นร่วมกับทีม

2. สรุปวิเคราะห์ข้อมูล ณ บ้านคอกม้า

กิจกรรมนี้จัดขึ้นหลังจากที่มีการประชุมเพื่อสร้างกรอบการวิเคราะห์แล้ว โดยผู้ที่เข้าร่วมหลักในการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น คือ ทีมวิจัย และฝ่ายข้อมูลของทีม นอกจากนี้ยังมีเจ้าหน้าที่สนับสนุนโครงการ โดยในการวิเคราะห์นั้น ทีมวิจัยได้ใช้กรอบการวิเคราะห์ที่ได้สร้างขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นไหนบ้าง เป็นการตรวจสอบข้อมูลอีกทางหนึ่งว่า ข้อมูลที่คนได้มาในช่วงที่เก็บข้อมูลนั้นมีความสมบูรณ์น้อยเพียงใด ซึ่งผลที่ได้ คือ ได้ข้อมูลการวิจัยที่ผ่านการวิเคราะห์แล้ว เพื่อนำไปจัดทำเป็นเอกสารรายงานการวิจัย นอกจากนี้ประโยชน์ที่เกิดแก่ทีมวิจัย คือ ทีมวิจัยได้เรียนรู้ เกิดทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูล และได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

2.5 เขียนรายงาน

ในการเขียนรายงานนั้น ทีมวิจัยได้ดำเนินการในช่วงเดือนมกราคม 2547 โดยวัตถุประสงค์เพื่อสรุปและรายงานผลการดำเนินการวิจัยที่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา และเพื่อเสนอผลการวิจัยต่อผู้สนับสนุนงบประมาณ คือ สกว.ภาค โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการเขียนรายงานการวิจัย คือ ทีมวิจัย เจ้าหน้าที่ฝ่ายข้อมูล และเจ้าหน้าที่จาก Node ผู้สนับสนุน โดยผู้ที่มีหน้าที่เขียนหลัก คือ ทีมวิจัย โดยมีเจ้าหน้าที่ข้อมูล ที่ปรึกษาและเจ้าหน้าที่ Node เป็นผู้คอยให้คำปรึกษา ผลที่ได้รับ คือ มีเอกสารรายงานการวิจัย เพื่อเสนอต่อ สกว. ภาค และต่อสาธารณะชน

2.6 นำเสนอรายงานการวิจัย

การนำเสนอรายงานการวิจัยนั้น จัดขึ้น ณ สถาบันวิจัยศิลปะและวัฒนธรรมอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอผลการวิจัย ต่อ สกว.ภาคและคณบดีวิชาการ เพื่อเสนอแนะ และได้แลกเปลี่ยนกับนักวิจัยทีมอื่นๆ โดยในการนำเสนอครั้งนี้ทีมวิจัยได้มีเอกสารประกอบการวิจัย และมีนิทรรศการรูปภาพในการดำเนินการวิจัย และรูปในพื้นที่การวิจัยประกอบด้วย ผลที่ได้รับจากการนำเสนอผลการวิจัย คือ ทีมวิจัยได้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนารายงานวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และทีมวิจัยยังได้แลกเปลี่ยนกับทีมวิจัยพื้นที่อื่นๆ เป็นการได้รับทราบข้อมูลผลการวิจัยของทีมอื่นๆด้วย

จากรายงานข้างต้นจะเห็นว่ากระบวนการการดำเนินการวิจัยของทีม และกิจกรรมต่างๆที่มีในการวิจัย นอกจากกิจกรรมต่างๆที่ได้รายงานในเบื้องต้น ยังมีกิจกรรมพิเศษที่ช่วยในการพัฒนาศักยภาพของทีมวิจัยระหว่างที่ดำเนินการวิจัย คือ กิจกรรม ประชุมเตรียมทีมวิจัย ฯ และอบรม ที่จัดขึ้นในวันที่ 22 – 23 กันยายน 2546 สถานที่ อ. เกษตรวิสัย จ. ร้อยเอ็ด ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อทำความเข้าใจในโครงการวิจัย กล่าวคือเป็น อธิบาย ทำความเข้าใจในการทำงาน ซึ่งก็จะมีเนื้อหาหลัก คือ การทำความเข้าใจในเรื่อง แนวคิด หลักการ และกระบวนการในการทำงานของนักวิจัยท้องถิ่น และให้นักวิจัยท้องถิ่น แต่ละโครงการพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานวิจัยว่ามีแนวทางกระบวนการในการทำงานอย่างไร นอกจากนี้ยังให้แต่ละทีมงานวางแผนการทำงาน และฝึกปฏิบัติวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยในกิจกรรมนี้ ได้มีทีมวิจัยจากพื้นที่ต่างๆ เข้าร่วมอันประกอบด้วย

1. นักวิจัย สภาพปัญหาผลกระทบ จากโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำ อ. กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม จำนวน 18 คน

2. นักวิจัย กลุ่มลำนํ้าเลี้ยว จำนวน 10 คน
3. นักวิจัย กลุ่มคนดี ศรีเตาป่า จำนวน 9 คน
4. นักวิจัย กลุ่มอีสานใต้ จำนวน 8 คน
5. นักวิจัย กลุ่มขยะหนองแสง จำนวน 5 คน
6. เจ้าหน้าที่ของ สสส. จำนวน 1 คน
7. นักวิจัย กลุ่มป่าโคกใหญ่ จำนวน 2 คน
8. นักวิจัย กลุ่มคอนหลี่ จำนวน 3 คน

ผลการดำเนินงาน คือ นักวิจัยท้องถิ่น มีความเข้าใจเกี่ยวกับ แนวคิด หลักการ และกระบวนการในการทำงานวิจัย เกิดทักษะกระบวนการในการทำงานวิจัย คือ ทักษะในการใช้เครื่องมือในการทำรายงานวิจัย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการจดบันทึก เป็นต้น และนักวิจัยท้องถิ่นจากโครงการต่างๆเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

บทที่ 3

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย

ในส่วนนี้จะเสนอข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาใน 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลสภาพทั่วไปของชุมชน สภาพปัญหาและผลกระทบ จากการดำเนินการเก็บข้อมูลของทีมวิจัย มีเนื้อหารายละเอียดดังนี้

3.1 สภาพทั่วไปของชุมชน

ด้านสภาพทั่วไปของชุมชนนั้น ทีมวิจัยได้ศึกษาเก็บข้อมูลสภาพทั่วไปของทั้ง 3 ชุมชน คือ บ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนมีดังนี้

3.1.1 สภาพทั่วไป บ้านคอกม้า

บ้านคอกม้า มีการตั้งชื่อนี้มาตั้งแต่ในอดีต ซึ่งเคยมีกองทหารเดินทางผ่านมา โดยเดินทางมาจากจังหวัดนครพนม ผ่านลงมาเพื่อจะมุ่งหน้าเข้าสู่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในสมัยนั้นการเดินทางจะใช้ม้าเป็นยานพาหนะ ในการเดินทาง เมื่อขบวนกองทัพได้เดินทางมาถึงบริเวณหมู่บ้านคอกม้าในปัจจุบันก็ใกล้ที่จะมีค้ำ ดังนั้นทางกองทัพเลยพากันพักแรมในบริเวณดังกล่าว คนที่เดินทางผ่านไปมาพบเห็นม้าเป็นจำนวนมาก เมื่อได้มีการตั้งเป็นหมู่บ้านเลยพากันเรียกว่าหมู่บ้านคอกม้า จากอดีตจนถึงปัจจุบันมีผู้ปกครองหมู่บ้านมาหลายรุ่น ดังนี้

1. นายจามบุตร ดวงทาสี
2. นายจันทร์ จันทวงศ์
3. นายแก้ว จันทริมา
4. นายเที่ยง จันทวงศ์

ในปี พ.ศ 2539 ประมาณต้นปี ได้แยกการปกครองหมู่บ้าน เป็น 2 หมู่ จาก หมู่ 8 เพิ่มเป็น หมู่ 15 ผู้นำหมู่บ้านคนแรกของหมู่ 15 คือ นายถวิล นาที ปัจจุบันผู้ใหญ่บ้านหมู่ 15 คือ นายชู อารินทร์ ส่วนผู้ใหญ่บ้านหมู่ 8 คือ นายเที่ยง จันทวงศ์

ในอดีตบ้านคอกม้าเป็นหมู่บ้านที่อุดมสมบูรณ์ มีข้าวเต็มนาปลาเต็มทุ่ง ธรรมชาติมีอยู่ในชุมชนอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก เช่น สัตว์น้ำพืชผักธรรมชาติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ชาวบ้านได้พึ่งพา ในการนำมาประกอบอาหาร และเป็นยารักษาโรค แต่ในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมเป็นอย่างมาก หลังการที่มีการเข้ามาประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ซึ่งสิ่งที่เห็นชัดเจนที่สุดคือ พื้นที่ทางการเกษตรที่ชาวบ้านใช้ในการปลูกข้าว ในรัศมีของโรงงานประมาณ 1.5 กิโลเมตร ไม่สามารถทำการเกษตรได้ และสัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยอยู่บริเวณผิวดิน สัตว์ที่อาศัยในน้ำ และพืชผักพื้นเมือง ที่อยู่ในรัศมี 1.5 กิโลเมตร ก็จะมีจำนวนลดลงเป็นอย่างมาก เช่น ปู ปลา กุ้ง เขียด กบ จิ้งหรีด และพืชผักท้องถิ่น

บ้านคอกม้า หมู่ 8 มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 65 หลังคาเรือน มีประชากรรวม 313 คน ชาย 151 คน หญิง 162 คน มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 1,1175 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัยทั้งหมด 36 ไร่

บ้านคอกม้า หมู่ 15 มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 143 หลังคาเรือน มีประชากรรวม 694 คน เพศชาย 312 คน เพศหญิง 382 คน มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 1,725 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัย 42 ไร่

3.1.2 สภาพทั่วไป บ้านหนองไร่ หมู่ 7

บ้านหนองไร่ หมู่ 7 แรกเริ่มยังไม่มีหมู่บ้าน ในปี พ.ศ 2430 ได้มีครอบครัวของ นายเกตุ เนื่องสมาร และครอบครัวของนายเหล้า แก้วโสม สองครอบครัวนี้เดิมเป็นราษฎรบ้านโนนค้อ หมู่ 4 สมัยนั้น พวกเขาย้ายมาพักที่ทุ่งนา เพราะการเดินทางลำบากมาก เนื่องจากบริเวณแถวนั้น เป็นป่าดงดิบ มีพวกสัตว์ป่าต่างๆ ชนิด ดังนั้น จึงพากันชักชวนกันย้ายมาพักที่ทุ่งนาของตัวเอง ซึ่งบริเวณดังกล่าว ก็จะมีหนองน้ำอยู่บริเวณกลางไร่ เหมาะสำหรับการเพาะปลูกเป็นอย่างมาก ซึ่งหนองน้ำดังกล่าวสัตว์นา ๆ ชนิดจะอาศัยในการดื่มกิน อยู่ตลอดทั้งปี และต่อมาได้มีครอบครัวอื่น ๆ ย้ายตามมาอีกจาก 2 ครอบครัว เป็น 10 ครอบครัว และ 20 ครอบครัวตามลำดับ ในปี 2490 ก็เพิ่มเป็น 30 ครอบครัว ซึ่งทางการก็ได้มีการแต่งตั้ง ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน เพื่อดูแลความเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน คือ นายเหลื่อม นามโสภา และต่อมาในปี พ.ศ 2500 มีจำนวนครัวเรือนเพิ่มขึ้น เป็น 42 หลังคาเรือน และทางการเห็นว่าจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นมาก ก็ได้มีการตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาดูแลความเรียบร้อย ซึ่งผู้ใหญ่บ้านคนแรกคือ นายบัวศรี ภูกิ่งหิน ซึ่ง ในปี พ.ศ 2525 ก็ได้เสียชีวิต และได้มีการเลือกผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทน คือ นายหลุน จันทะเจียง ดำรงตำแหน่งมาจนถึงปี พ.ศ 2534 ก็ได้เสียชีวิต และได้มีการแต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านขึ้นมาดำรงตำแหน่งแทนอีกครั้ง คือ นายจำรอง เนื่องสมาร ดำรงตำแหน่งมาตั้งแต่ปี พ.ศ 2534 จนถึงปัจจุบัน

บ้านหนองไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 78 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 332 คน ชาย 163 คน หญิง 169 คน มีพื้นที่ทางการเกษตรทั้งหมด 875 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัย 30 ไร่

3.1.3 สภาพทั่วไป บ้านโนนค้อ

บ้านโนนค้อ หมู่ 6 คนที่เข้ามาตั้งหมู่บ้าน คือ นายบุปผา ไม่ทราบนามสกุล ย้ายมาจากอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ มาตั้งบ้าน ที่เป็นพื้นที่สูงของหมู่บ้านในปัจจุบัน ซึ่งบริเวณดังกล่าวจะมีต้นค้อขนาดใหญ่อยู่ ซึ่งต้นไม้นี้ดังกล่าวเป็น สัญลักษณ์ของหมู่บ้าน ดังนั้นชาวบ้านเลยตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโนนค้อ ต่อไปมาได้ตั้งวัดขึ้นชื่อว่าวัดสระแก้วบุพผาราม ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านทั้งหมด 6 คนคือ

คนที่ 1 นายสีลา ทัพอินสอน

คนที่ 2 นายสอน จันทรสอน

คนที่ 3 นายสุด พรแสนศรี

คนที่ 4 นายทองแดง ทาละพันธ์

คนที่ 5 นายธมส นอนโสภา คนปัจจุบัน

ต่อมาเมื่อปี 2535 ได้แยกการปกครองเป็น 2 หมู่ จากหมู่ 14 แยกออกมาเป็น หมู่ 6 ปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือน 92 หลังคาเรือน มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 416 คน ชาย 205 คน หญิง 211 คน มีพื้นที่ทางการเกษตร 762 ไร่ มีพื้นที่ที่อยู่อาศัย 35 ไร่

3.2 สภาพปัญหาและผลกระทบ

ข้อมูลสภาพปัญหาและผลกระทบ ที่วิจัย ๑ รวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ชาวบ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่ที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ คือ บ้านคอกม้า, บ้านหนองไร่, และบ้านโนนค้อ โดยเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ จากการดำเนินการเก็บข้อมูล ตัวเลขจำนวนที่ได้มาจะไม่ตรงตามตัวเลขที่อยู่ตามทะเบียนราษฎรที่ขึ้นกับกระทรวงมหาดไทย เนื่องจาก มีสาเหตุ อยู่ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 คือ มีชาวบ้านบางส่วนที่ขอขึ้นทะเบียนบ้านเลขที่เพิ่ม เนื่องจากชาวบ้าน มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น เป็ด, ไก่, ตามทุ่งนา หรือ ตามไร่ จึงมีความต้องการที่จะใช้ไฟฟ้า ดังนั้น ขอบ้านเลขที่เพิ่ม เพื่อที่จะให้ทางหน่วยงานราชการต่อไฟฟ้าออกไปให้ จึงทำให้จำนวนหลังคาเรือนที่เพิ่มขึ้นเป็นเจ้าของคน เดียวกัน คือเจ้าของคนเดียว แต่มีบ้านเลขที่ตามทะเบียนราษฎรอยู่ 2 หลัง จึงมีผลทำให้ตัวเลขที่ดำเนินการเก็บ ข้อมูลมาไม่ตรงตามทะเบียนราษฎร ประการที่ 2 คือ มีชาวบ้านบางส่วนอพยพไปทำงานต่างจังหวัด เช่น กรุงเทพมหานคร ฯ หรือตามหัวเมืองใหญ่ ๆ และบ้านที่สร้างขึ้นก็ไม่มีคนอาศัยอยู่ จึงทำให้ไม่สามารถที่จะ ดำเนินการเก็บข้อมูลได้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ จำนวนตัวเลขทางสถิติที่ได้มาไม่ตรงตามทะเบียนราษฎร

จากการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขตบริเวณป่าชาดหนา ได้สร้างความเสียหายและผลกระทบ ให้แก่ ชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้าน คือ บ้านคอกม้า บ้านหนองไร่ และบ้านโนนค้อ ซึ่งจากการ รวบรวมข้อมูลของที่วิจัยสามารถ แยกลักษณะปัญหาและผลกระทบ ที่เกิดขึ้นได้ 5 ลักษณะ หลัก ๆ คือ

- 1) ผลกระทบต่อ พื้นที่เกษตรกรรม (พื้นที่ทำนา)
- 2) ผลกระทบต่อ บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง
- 3) ผลกระทบต่อ แหล่งน้ำ
- 4) ผลกระทบต่อ ป่าและทำเลเลี้ยงสัตว์
- 5) ผลกระทบต่อ ด้านสังคม

ต่อไปนี้จะได้นำเสนอข้อมูลแต่ละส่วน ดังนี้

3.2.1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

1. จำนวนครัวเรือน

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (หลังคาเรือนที่มีอยู่จริง)	จำนวนครัวเรือนที่ตอบแบบ สัมภาษณ์	ร้อยละ
บ้านคอกม้า	208(187)	129	68.98
บ้านโนนค้อ	92	79	85.86
บ้านหนองไร่	75(78)	57	70.07
รวม	375(357)	265	74.22

ตารางประกอบที่ 1 แสดงจำนวนจำนวนครัวเรือนประชากรในพื้นที่ และครัวเรือนที่ให้สัมภาษณ์

2. อาชีพ

อาชีพหลัก	บ้านคอกม้า(คน)	บ้านโนนค้อ (คน)	บ้านหนองไร่(คน)	รวม (คน)
ทำนา	335	173	187	596
ค้าขาย	6	3	-	9

รับจ้างทั่วไป	25	-	-	25
รับราชการ	23	-	-	23
อาชีพรอง				
ทำนา	14	-	59	73
ทำสวน	3	-	-	3
ค้าขาย	4	-	8	12
ขับรถ	1	22	20	43
รับจ้างทั่วไป	67	39	32	138
อาชีพอิสระ	3	-	-	3
รวม	481	237	306	925

ตารางประกอบที่ 2 แสดงการประกอบอาชีพของชาวบ้านทั้ง 3 ชุมชน

จากการสำรวจ ของทีมวิจัยทั้ง 3 หมู่บ้าน และเอกสารหลักฐานจากองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พบสภาพปัญหาและผลกระทบจากโรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลียวชาย ดังนี้

3.2.2 สภาพเดิม

ในอดีตป่าชาดนาซึ่งเป็นสถานที่ตั้ง โรงงานคัมเกลียวในปัจจุบัน เป็นพื้นที่ทำเลื่อยสัตว์ และเป็นพื้นที่หาอยู่หากิน ของชาวบ้าน ในหลายหมู่บ้าน เช่น บ.หนองไร่, บ.คอกม้า, บ. หนองแวง, บ.คอนขมิ้น , และบ้านโนนค้อ สำหรับพื้นที่ที่อยู่รอบๆ บริเวณป่าชาดนา ชาวบ้านจะใช้ในการทำการเกษตร คือการทำนา ซึ่งการทำนา ชาวบ้านจะทำนาปีละหนึ่งครั้ง หรือที่เรียกกันว่า การทำนาปี สำหรับผลผลิตที่ได้จากการทำนาข้าว ก็จะมีคุณภาพดีและให้ปริมาณสูง โดยเฉพาะบริเวณทุ่งใหญ่พื้นที่ทางการเกษตรฝั่งบ้านคอกม้า ซึ่งบริเวณดังกล่าว จะอยู่ทางทิศตะวันออกของโรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลียว ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว นับได้ว่า เป็นอยู่ข้าวอุ่นน้ำ ของคนในชุมชนเลยก็ว่าได้ สำหรับผลผลิตที่ได้จากการทำนาข้าวของชาวบ้าน ก็จะมีเพียงพอ สำหรับการบริโภคตลอดทั้งปี และสำหรับส่วนที่เหลือชาวบ้านก็จะนำไปขาย เพื่อเป็นรายได้มาจุนเจือครอบครัว ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่ของชาวบ้านในละแวกนี้ ก็จะได้อาการขายข้าว สำหรับพืชผักพื้นเมืองต่างๆ ที่อยู่ตามหัวไร่ปลายนาของชาวบ้าน เช่น ผักเม็ก, ผักสะเดา, ผักกระโดน, เป็นต้น ชาวบ้านก็จะเก็บมาประกอบอาหาร ทำให้ ลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ได้อีกทางหนึ่ง สำหรับแหล่งน้ำต่างๆ ที่อยู่ชุมชน เช่น ห้วย, หนอง, ลำคลอง, ชาวบ้านก็จะใช้ในการ ทำการเกษตร และแหล่งน้ำเหล่านี้ ก็จะมีคุณภาพดีและจะเต็มไปด้วยสัตว์น้ำจืดนานาพันธุ์ เช่น กุ้ง หอย ปู ปลา และรวมไปถึง พืชที่อาศัยอยู่ตามบริเวณผิวน้ำ เช่น ผักบุ้ง ผักแว่น บัว เป็นต้น ชาวบ้านก็จะอาศัยแหล่งน้ำต่างๆ เหล่านี้ในการหาอยู่หากิน ในเรื่องของจับสัตว์น้ำ และเก็บพืชผักต่างๆ มาประกอบอาหาร บางวันที่สามารถจับสัตว์น้ำได้จำนวนมากๆ ชาวบ้าน ก็จะแบ่งปันให้กับเพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง ซึ่งก็ทำให้คนในชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมากขึ้น และทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ดีงามในชุมชน

สำหรับสัตว์อื่นๆ เช่น กบ เขียด อึ่งอ่าง และแมลงต่างๆ ที่อาศัยอยู่บริเวณแถวนี้ ก็จะมีจำนวนไม่น้อยเช่นกัน ซึ่งสัตว์เหล่านี้ชาวบ้านก็จะจับมาเพื่อประกอบอาหาร จากสิ่งต่างๆ เหล่านี้ทำให้ชาวบ้านไม่ได้พึ่งพาจากสิ่งภายนอกมากนัก และก็ทำให้เป็นการลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้พอสมควร และสำหรับในเรื่องของอากาศ ในบริเวณละแวกนี้ก็จะมีความบริสุทธิ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง ที่ทำให้สุขภาพของคนในชุมชนแข็งแรงและสุขภาพจิตดี

3.2.3 สภาพความเสียหายและผลกระทบ

1. ความเสียหายและผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตร

จากการสำรวจของทีมวิจัยได้ข้อมูลพื้นที่ทางการเกษตรของชาวบ้าน ทั้ง 3 หมู่บ้าน และสภาพปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ ดังในตาราง

ชื่อหมู่บ้าน	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่สำรวจจริง(129 ครัวเรือน)	พื้นที่ได้รับความเสียหาย (ไร่)	จำนวนครัวเรือนที่ได้รับความเสียหาย
บ้านคอกม้า	2,900	1,428	304	49
บ้านหนองไร่	718	663	119	24
บ้านโนนค้อ	792	522	211	38
รวม	4,410	2,613	634	111

ตารางประกอบที่ 3 แสดงความเสียหายและผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตร

จากการประกอบการ ของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ได้สร้างความเสียหายและผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตรเป็นอย่างมาก โดยพื้นที่ทางการเกษตรที่อยู่รอบๆ บริเวณโรงงานและพื้นที่ใกล้เคียง จะได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน ซึ่งลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะมีความรุนแรงแตกต่างกันออกไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า มีลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมีอยู่ 3 ระดับ คือ

พื้นที่ทางการเกษตรที่เสียหายซึ่งไม่สามารถทำการเกษตรได้ พื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งยังสามารถทำการเกษตรได้อยู่แต่ผลผลิตที่ได้จะได้น้อยบางส่วน (ได้ส่วนน้อย) และพื้นที่ทางการเกษตรที่เริ่มได้รับผลกระทบ

จากการสำรวจจำนวนทั้ง หมด 265 ครอบครั้ว จำนวนพื้นที่ทางการเกษตร ทั้งหมด 2,613 ไร่ พบว่า มีชาวบ้าน ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ของพื้นที่ทางการเกษตร (แปลงที่นา) มีจำนวน ทั้งหมด 111 ครอบครั้ว , มีจำนวนทั้งหมด 634 ไร่ จำนวน 3 หมู่บ้าน คือ บ้านหนองไร่ บ้านคอกม้า และ บ้านโนนค้อ

จากการที่มีการประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ส่งผลทำให้ดินและน้ำมีความเค็มสูง ซึ่งก็มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สำหรับความเค็มที่พบอยู่ตามพื้นที่ทางการเกษตรของชาวบ้าน ซึ่งความเค็มจะสังเกตได้จากทราบเกลือที่ปรากฏบนผิวดิน ซึ่งจะมีลักษณะเป็นสีขาวขึ้นเป็นหย่อมๆ ความเค็มแต่ละพื้นที่จะไม่เท่ากันทั้งในแนวราบความลึก และในดินแต่ละชั้นจะไม่เท่ากัน นอกจากนี้ความเค็มของดินในฤดูแล้งและฤดูฝน ก็จะแตกต่างกัน โดยในฤดูฝน เกลือจะถูกชะล้างจากหน้าดินไป บางส่วนจะเคลื่อนที่ไปกับน้ำผิวดิน และบางส่วนจะซึมลงไปสะสมในดินชั้นล่าง ส่วนในฤดูแล้งเกลือจะถูกนำขึ้นมาผิวดินด้วยกระบวนการระเหยของน้ำได้ดินเค็ม จากการที่ดินมีความเค็มสูง ก็จะส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืช และสำหรับน้ำที่อยู่ในพื้นที่ทางการเกษตรก็จะมีค่าความเค็มสูง ซึ่งจะสังเกตได้ใน ช่วง เดือนพฤษภาคม – เมษายน ซึ่งจากการลองชิมน้ำใน พื้นที่ทางการเกษตรน้ำจะมีความเค็มเป็นอย่างมาก และเวลาลงไปแช่ในน้ำ ในบริเวณดังกล่าว จะมีความรู้สึก ระคายเคืองต่อผิวหนังในบริเวณที่ร่างกายส่วนที่สัมผัส หรือแช่ในน้ำ และจะมีผื่นสีแดงขึ้นตามบริเวณผิวหนัง และจะรู้สึกแสบ ซึ่งก็เป็นการทำให้เสี่ยงต่อการเกิดโรคผิวหนัง ได้ง่ายมากขึ้น จากการที่ดินและน้ำมีความเค็ม จึงส่งผลทำให้พื้นที่ทางการเกษตรที่อยู่รอบๆบริเวณโรงงานและพื้นที่ใกล้เคียง ไม่สามารถทำการเกษตรได้ ตัวอย่างของความเสียหายหรือผลกระทบที่ได้รับ

1.1 พื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้

ซึ่งพื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่สามารถทำนาได้เริ่มเกิดขึ้นเมื่อปี 2543 พื้นที่ที่ไม่

สามารถทำนาได้ เกษตรกรรายแรกคือ พื้นที่นาของ นางบุญยัง เมืองศรี ชาวบ้าน บ.หนองไร่ หมู่ 7 เนื้อที่ประมาณ 30 ไร่ อยู่ติดกับโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือไปทางทิศเหนือ ของโรงงาน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว ไม่สามารถทำการเกษตรได้ และปล่อยให้เป็นที่ว่างเปล่า โดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ จนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันพื้นที่รอบๆ โรงงานและพื้นที่ใกล้เคียง ระยะห่างออกมาประมาณ 0.5 กม.ฝั่งทิศเหนือ ไม่สามารถทำการเกษตรได้ และพื้นที่ทางการเกษตรฝั่งทิศตะวันออกห่างจากโรงงานประมาณ 1 ม. ก็ไม่สามารถทำการเกษตรได้เช่นกัน ซึ่งพื้นที่ที่กล่าวมา ในปัจจุบันไม่ได้ใช้ในการเพาะปลูกใดๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากทำการเกษตรในพื้นที่ดังกล่าวแล้วไม่ได้ผล

ดังนั้นชาวบ้านจึงเลิกปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าว ปัจจุบันชาวบ้านใช้เป็นพื้นที่เลี้ยงสัตว์ เช่น โค, กระบือ, แต่ก็มีปัญหาคือ หญ้าในบริเวณดังกล่าว ไม่งอกงามเช่นเคย จะมีลักษณะใบหญ้าจะสั้นเกรียน จึงทำให้หญ้ามีไม่เพียงพอ ชาวบ้านจึงจำเป็นต้องไปเกี่ยวหญ้า ในชุมชนที่อยู่ไกลออกไปอีก บางครั้ง ต้องมาเกี่ยวหญ้าถึงเขตอำเภอขามเฒ่า และเขตพื้นที่อำเภอกมลาไสย จากปัญหาดังกล่าวทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนไปจากเดิมคือต้องใช้เวลามากขึ้น และยังเพิ่มค่าใช้จ่ายมากขึ้นด้วย คือต้องเสียค่าน้ำมันรถในการเดินทาง และปัญหาที่พบอีกอย่างคือ น้ำในบริเวณดังกล่าวจะมีความเค็มสูงทำให้สัตว์ ไม่สามารถดื่มน้ำได้ จึงจำเป็นต้องกลับมาดื่มน้ำที่บ้าน ซึ่งส่วนนี้ทำให้วิถีชีวิตของสัตว์เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน สำหรับพื้นที่ ที่อยู่ติดกับพื้นที่ที่ไม่สามารถทำการเกษตรได้หรืออยู่ใกล้เคียงกันก็จะได้รับผลกระทบคือ

1.2 พื้นที่ทางการเกษตรจะได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งสามารถทำ

การเกษตรได้อยู่ แต่ผลผลิตที่ได้จะได้จำนวนน้อยมาก

ซึ่งผลกระทบดังกล่าวเริ่มเกิดขึ้น เมื่อปี พ.ศ 2537 เลื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งลักษณะที่เกิดขึ้นคือ ดินมีความเค็ม สังเกตได้จาก คราบเกลือสีขาวที่เกาะอยู่ตามบริเวณผิวดิน และสำหรับน้ำที่อยู่ในพื้นที่ทางการเกษตรก็จะมีเค็ม ในช่วงฤดูการเก็บเกี่ยวผลผลิตข้าว คือในช่วงเดือนตุลาคม – มกราคม น้ำในนาข้าวจะมีปริมาณลดลง และความเค็มก็เพิ่มขึ้น จากการที่ดินและน้ำมีความเค็ม จึงส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโต ของต้นข้าว ซึ่งต้นข้าว จะมีลักษณะโคนต้น จะมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่รอบๆลำต้น สำหรับบริเวณลำต้นจะมีสีเค็มปะปนอยู่ ซึ่งต้นข้าวจะแคระแกรน เจริญเติบโตไม่เต็มที่เหมือนในอดีต และเวลาข้าวออกรวงเมล็ดข้าวจะมีสีเค็มและเมล็ดจะลีบ บางเมล็ดจะไม่เต็มฝักและจะมีน้ำหนักเบากว่าปกติ ซึ่งเวลาชาวบ้านนำข้าวไปขายตามโรงสี ที่เขารับซื้อข้าวเปลือก ทางโรงสีก็จะไม่รับซื้อ เนื่องจากข้าวมีคุณภาพต่ำและน้ำหนักเบา ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวบ้าน พบว่าผลผลิตที่ได้ ก่อนที่จะมีการตั้งโรงงาน พื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 1 ไร่ จะได้ข้าวประมาณ 730 กก. และหลังจากมีการเข้ามาตั้งโรงงาน ผลผลิตจะลดลงกว่าเดิม คือพื้นที่ปลูกข้าว 1 ไร่ จะได้ข้าวประมาณ เพียงแค่ 240 กก. เท่านั้น และสำหรับพื้นที่ทางการเกษตรที่เริ่มได้รับผลกระทบ จะมีระยะห่างจากโรงงานต้มเกลือและสูบน้ำเกลือ โดยมีพื้นที่ ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ทางการเกษตร ที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ซึ่งยังสามารถ ทำการเกษตรได้อยู่ แต่ผลผลิตที่ได้จะได้แค่บางส่วน ซึ่งพื้นที่ทางการเกษตร ที่เริ่มได้รับผลกระทบจะมีความรุนแรงไม่มากนัก แต่ก็จะได้รับผลกระทบบ้าง สำหรับพื้นที่ดังกล่าวจะอยู่ทางทิศเหนือ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตก ซึ่งจะมีระยะห่างจากโรงงาน ประมาณ 3 - 4 กิโลเมตร ซึ่งพื้นที่ที่เริ่มได้รับผลกระทบ จะมีพื้นที่อยู่ในแนวราบลุ่ม และเมื่อถึงฤดูฝนในช่วงที่มีปริมาณน้ำมาก ทำให้น้ำในนาข้าวไหลทะลัก และไหลพัดพาเอาน้ำเค็มที่อยู่สูงกว่า ไหลลงมายังพื้นที่ดังกล่าว และทำดินและน้ำในพื้นที่ยังคงมีความ

เต็มบ้างเล็กน้อย ซึ่งมันก็ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของพืชบ้างเล็กน้อย คือผลผลิตที่ได้จะมีน้ำหนักเบากว่าเดิม บ้างเล็กน้อย และจากการที่ดินและน้ำมีความเค็มก็ส่งผลกระทบต่อพืชผัก ที่ชาวบ้านปลูกไว้ตามบริเวณทุ่งนา คือ พืชผักที่ปลูก เช่น ผักกาด ผักชี เป็นต้น ไม่เจริญงอกงามเหมือนในอดีต โดยจะมีขนาดเล็กกว่าเดิม จากการที่พืชผักได้รับผลกระทบ ทำให้ชาวบ้านต้องหันไปพึ่งพาจากภายนอกมากขึ้น คือต้องไปซื้อผักจากร้านค้าภายในหมู่บ้าน หรือจากตลาดสด อ.กันทรวิชัย ซึ่งมันก็ทำให้เป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนให้มากขึ้นกว่าเดิม

จากการสำรวจข้อมูลราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน ของ อบต. โลกพระ ในปี พ.ศ. 2545 มีชาวบ้านที่ได้รับความเสียหายและผลกระทบ จากการประกอบกิจการของ โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ มีจำนวน 5 หมู่บ้าน

1. บ้านหนองไร่ หมู่ 7 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 60 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 718 ไร่ ได้รับความเสียหายประมาณ 466 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,092,500 บาท

2. บ้านคอกม้า หมู่ 8 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 18 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 166 ไร่ ได้รับความเสียหายประมาณ 133 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,130,000 บาท

3. บ้านคอกม้า หมู่ที่ 15 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 72 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 960 ไร่ ได้รับความเสียหาย 732 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 13,713,700 บาท

4. บ้านโนนค้อ หมู่ 6 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 35 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 393 ไร่ ได้รับความเสียหาย 373 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,832,500 บาท

5. บ้านลุมพุก หมู่ 5 ราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 71 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 717 ไร่ ได้รับความเสียหาย 401 ไร่ ประมาณค่าความเสียหาย 2,280,000 บาท

รวมจำนวนราษฎรที่ได้รับความเดือดร้อน 256 ครอบครัวยุ ที่ทำกินทั้งหมด 3,032 ไร่ ที่ทำกินที่ได้รับ ความเสียหาย 2,096 ไร่ ประมาณค่าความเสียหายทั้งสิ้น 23,057,700 บาท

2. ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร

2.1 ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านคอกม้า

ปี 2540	- คราบเกลือขึ้นตามผิวดิน - ดินขาวตาย - ปลาตาย
ปี 2541	- ใบไม้ร่วงเป็นจำนวนมาก - ข้าวมีน้ำหนักเบาเมล็ดข้าวลีบ
ปี 2542	- ดินขาวแห้งเฉาตาย - ปลาตาย - แมงกะซอนไม่มีให้เห็น - มดแดงหายากแทบไม่มี
ปี 2543	- ดินไม้แห้งตาย - ระยะประมาณ 1 กม. คราบเกลือจะขึ้นตามผิวดินทุกแปลงและมีความหนา มากขึ้น
ปี 2544	- ดินไม้ตายชาวบ้านตัดต้นไม้ออกจากที่นา - น้ำส่งกลั่นเหม็นคาวปลาตาย

	- โค,กระบือ,กินน้ำในบ่อไม่ได้
ปี 2545	- หญ้าตายเป็นจำนวนมาก - ผลกระทบของพื้นที่ทางการเกษตรขยายปริมาณและขนาดมากขึ้น
ปี 2546	- ระยะประมาณ 1 กม. ต้นไม้ขึ้นต้นตายเป็นจำนวนมาก ความรุนแรงของที่ดินรุนแรงมากขึ้น

ตารางประกอบที่ 4 แสดงลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านคอกม้า

2.2 ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านหนองไร่

ปี 2540	- น้ำดินเริ่มมีความเค็ม - เม็ดข้าวลีบเล็ก - ปลาขนาดเล็กเริ่มตาย - ต้นไม้เริ่มเหี่ยวเฉาตาย
ปี 2541	- น้ำ – ดินมีความเค็มสูงเพิ่มมากขึ้น - ต้นไม้ขนาดใหญ่เริ่มตายมากขึ้น - ปลาขนาดเล็กตายมากขึ้น
ปี 2542	- ต้นข้าวเหี่ยวเฉาตาย - สัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยอยู่บริเวณผิวดินตายให้เห็นมากขึ้น
ปี 2543	- ที่นารอบบริเวณโรงงานทำการเกษตรไม่ได้ - หนองน้ำที่อยู่รอบโรงงานมีความเค็มสูง - ต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นต้นตายเป็นจำนวนมาก - ฝุ่นละอองพัดมาเกาะตามต้นข้าว - กุ้งฝอยมีรสชาติเค็ม
ปี 2544	- สระน้ำที่อยู่รอบโรงงานมีความเค็มสูงขึ้น - ต้นไม้ขนาดใหญ่ขึ้นต้นตายมากขึ้น - พื้นที่ทำนาได้รับผลกระทบรุนแรงมากขึ้น
ปี 2545	- สัตว์ขนาดเล็กที่อาศัยบริเวณผิวดินตายเป็นจำนวนมาก - มดแดงหายไปจากบริเวณรอบโรงงาน - มีการขยายขนาดความเสียหายเพิ่มมากขึ้น
ปี 2546	- ดินเสื่อมคุณภาพ - ต้นไม้ใหญ่ขึ้นตาย - แหล่งน้ำมีความเค็มสูง

ตารางประกอบที่ 5 แสดงลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านหนองไร่

2.3 ลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้านโนนค้อ

ปี 2540	- น้ำ-ดินเริ่มมีความเค็ม - ดินข้าวมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามโคลนดิน
ปี 2541	- น้ำ-ดินมีความเค็มสูงมากขึ้น - ดินไม้เริ่มตาย
ปี 2542	- ข้าวมีน้ำหนักร่นและเริ่มเหี่ยวเฉาตาย
ปี 2543	- ดินข้าวแห้งเฉาตาย - ด้วงน้ำลดจำนวนลง
ปี 2544	- เม็ดข้าวลีบน้ำหนักเบา มีสีดำ - ด้วงน้ำลดจำนวนลงมากกว่าเดิม
ปี 2545	- ด้วงขนาดเล็กที่อาศัยตามบริเวณผิวดินตายเพิ่มมากขึ้น - มีการขยายความเสียหายของพื้นที่นาเพิ่มขึ้น
ปี 2546	- ดินเสื่อม - ระดับความรุนแรงของพื้นที่นาเพิ่มมากขึ้น

ตารางประกอบที่ 6 แสดงลักษณะความเสียหายของพื้นที่ทางการเกษตร บ้าน โนนค้อ

3. ความเสียหายและผลกระทบต่อ อาคารบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้าง

จากการสำรวจของทีมวิจัยพบสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับอาคารบ้านและสิ่งปลูกสร้างของชาวบ้านทั้ง 3 หมู่บ้านเป็นดังนี้

ชื่อหมู่บ้าน	ครัวเรือนที่ตอบแบบสัมภาษณ์	ครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบ	ร้อยละ	ลักษณะของผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	12	9.30	- พื้นบ้านทรุด - มีคราบเกลือขึ้นตามผนัง - พื้นบ้านมีความชื้นสูง - สภาพความรุนแรง คือ มีบ้านทรุด 3 หลัง โรงรถพัง 1 โรง แท็งก์น้ำของโรงเรียนเอียง 1 แท็งก์
บ้านโนนค้อ	79	39	68.42	- พื้นบ้านทรุด - ผนังผุกร่อน , ทะลุเป็นรู ถ้าเอามือสัมผัสก็จะมีเศษปูนซีเมนต์หลุดลงมา - ผนังกับตัวบ้านแยกจากกัน - มีคราบเกลือขึ้นตามผนัง - พื้นบ้านมีความชื้นสูง

				- มีคราบเกลือขึ้นตามลานบ้านเป็นหย่อม ๆ - สภาพความรุนแรง คือ มีบ้านทรุด 5 หลัง
บ้านหนองไไร่	57	55	69.62	- ผนังผุกร่อน , ทะลุเป็นรู ถ้าเอามือสัมผัสก็จะมีเศษปูนซีเมนต์หลุดลงมา - ผนังกับตัวบ้านแยกจากกัน - มีคราบเกลือขึ้นตามผนัง - พื้นบ้านมีความชื้นสูง - มีคราบเกลือขึ้นตามลานบ้านเป็นหย่อม ๆ - หลังคาบ้านที่เป็นสังกะสีขึ้นสนิมเร็วทุกหลังคาเรือน - สภาพความรุนแรง คือ ผนังผุกร่อน ทะลุ และหลังคาขึ้นสนิม
รวม	265	106	40.00	

ตารางประกอบที่ 7 แสดงความเสียหายและผลกระทบต่อบ้านเรือนที่อยู่อาศัย และสิ่งปลูกสร้าง

จากการศึกษาผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง สามารถ แยกลักษณะผลกระทบ โดยพิจารณาจาก ระดับความรุนแรง ของลักษณะระดับผลกระทบ ที่เกิดขึ้น ออกเป็น 8 ระดับ ดังนี้ คือ

3.1 ผลกระทบที่ทำให้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างทรุดตัว

จากการศึกษา ผลกระทบที่มีต่อ บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้าง ที่ได้รับ ผลกระทบจากการประกอบการ ของโรงงานอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ ที่มีผลทำให้บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างทรุดตัวลง มีหมู่บ้านที่ได้รับ ผลกระทบอยู่ 2 หมู่บ้าน คือ บ. โนนค้อ หมู่ 6 บ.คอกม้า (คุ่มโรงเรียน) มีบ้านที่ทรุดมีจำนวน 8 หลังคาเรือน โรงรถ 1 หลัง และแท้งก์น้ำโรงเรียนบ้านคอกม้า 1 แท้งก์

การทรุดตัวมีผลมาจากการที่ การสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากชั้นใต้ดินในปริมาณมาก เหตุจากการสูบน้ำเกลือ จะทำให้น้ำใต้ดินไปชะล้างเกลือหิน ให้เกิด การละลายตัว เป็นผลทำให้ บริเวณดังกล่าว เกิดเป็นโพรงขนาดใหญ่ ให้ระดับน้ำใต้ดินไม่สามารถคืนตัวได้ และสำหรับ บ้านที่ทรุดมีลักษณะคือ บ้าน 2 ชั้นที่เป็นปูนซีเมนต์ จะทรุดตัวทั้งภายในตัวบ้าน และบริเวณรอบๆตัวบ้าน ซึ่งพื้นที่ที่ทรุดตัวลงจะเป็นหลุม โดย บริเวณที่ทรุดจะสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนคือ ระดับตรงบริเวณพื้นบ้านที่ทรุด จะมีระดับต่ำกว่าพื้นที่ ยังไม่ได้ทรุดประมาณ 2 ซม. จากการที่บ้านของชาวบ้านทรุดตัว ทำให้ชาวบ้านมีความวิตกกังวล ว่าบ้านตัวเองจะทรุดตัวลงอีกและพังลงมาทับตัวเองและคนในครอบครัว การที่มีบ้านหลายหลังทรุดตัวลง ทำให้ชาวบ้านคนอื่นๆ ที่บ้านตัวเองยังไม่ได้ทรุด เริ่มมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมาก ว่าบ้านตัวเอง จะทรุดตัวลงในอนาคตข้างหน้าเช่นเดียวกับบ้านคนอื่นๆ ที่ได้ทรุดตัวลงแล้ว สำหรับสิ่งปลูกสร้างที่ทรุดตัวลง คือ โรงจอดรถของชาวบ้าน บ้านคอกม้า (คุ่มโรงเรียน) ซึ่งโรงจอดรถดังกล่าวจะใช้เสาปูนซีเมนต์ในการก่อสร้าง ลักษณะของการทรุดตัวลงคือ บริเวณโคนเสาเกิดการยุบตัวลง ทำให้บริเวณ โคนเสา ที่เป็นปูนซีเมนต์หักลงพร้อมกันทั้งหมด โชคดีที่ขณะนั้นไม่มีคน หรือรถยนต์จอดอยู่ตรงบริเวณดังกล่าว และสิ่งปลูกสร้างอีกอย่างที่เกิดการทรุดตัว คือ แท้งก์น้ำโรงเรียนบ้านคอกม้า โดยมีจำนวน 1 แท้งก์ ซึ่งแท้งก์น้ำดังกล่าว จะเอียงตัวเข้าหาแท้งก์น้ำที่อยู่ข้างๆ กัน โดยที่ตั้งของแท้งก์น้ำดังกล่าว จะอยู่หลังอาคารเรียน และมีระยะห่างจากตัวอาคารประมาณ 2 เมตร ซึ่งตรงบริเวณดังกล่าวจะอยู่ตรงข้ามและใกล้ห้องเรียนของเด็กนักเรียนเป็นอย่างมาก ส่งผลทำให้เด็กนักเรียนและ

ครูอาจารย์ไม่มีสมาธิในการเรียนการสอน เพราะมีความหวาดระแวงว่าแท็งก์น้ำดังกล่าวจะทรุดตัวลงอีกและพังลงมาทับ ซึ่งถ้ายังมีการประกอบอาคารของโรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขต ต. โลกพระ ต่อไป บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ มีแนวโน้มว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

3.2 ผลกระทบที่ทำให้ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนจนทะลุ

ผลกระทบที่ทำให้ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนจนทะลุ โดยลักษณะที่เกิดขึ้นคือ จะมีคราบเกลือสีขาวเกาะและขึ้นอยู่ตามผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ จะมีความสูงจากระดับพื้นประมาณ 1 เมตร และหลังจากนั้นเกลือจะค่อยๆ จับตัวกันในปริมาณเพิ่มมากขึ้น และความหนาของเกลือก็จะมี ความหนาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และจะค่อยๆ ซึมเข้าไปตามผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ และก็จะเริ่มส่งผลทำให้ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนมากขึ้นเรื่อยๆ จนถึงขั้นทะลุ และก็จะขยายขนาดของรูที่ทะลุให้ใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเวลาใช้มือไปสัมผัสตรงบริเวณดังกล่าว ก็จะมีเศษปูนซีเมนต์หล่นลงมา จากการที่ผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อนจนทะลุ ทำให้ชาวบ้านบางครอบครัวต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากต้องไปจ้างช่างมาซ่อมแซมบ้าน และสำหรับบางครอบครัวที่ไม่ค่อยมีเงินมากนัก ก็ต้องไปกู้ยืมเงินทุนจากแหล่งทุนต่างๆ มาเป็นค่าจ้าง ซึ่งก็ทำให้ชาวบ้านต้องมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น แต่สำหรับบางครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดี ก็จำเป็นต้องปล่อยให้บ้านตัวเอง พุพังไปเรื่อยๆ บางครอบครัวก็จะหากระดาษะแข็งมาปิดหรืออุดบริเวณที่ทะลุ

3.3 ผลกระทบที่ทำให้เสาบ้านและผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อน

ผลกระทบที่ทำให้เสาบ้านและผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ผุกร่อน โดยลักษณะที่เกิดขึ้นจะมีคราบเกลือสีขาว ขึ้นตามบริเวณเสาบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ ซึ่งจะมี ความสูงจากระดับพื้นจากพื้นประมาณ 0.5 เมตร และหลังจากนั้นจะค่อยๆ มีคราบสีขาวเกาะขึ้นตามเสาบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์แต่ความหนาแน่นจะมีไม่มากนัก และจะค่อยๆ ซึมเข้าไปในเนื้อเสาปูนซีเมนต์ และก็จะเริ่มส่งผลทำให้เสาปูนเริ่มผุกร่อนทีละนิด จนถึงเนื้อในของเสาปูนซีเมนต์และถึงเส้นลวดในที่สุด สำหรับผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์จะมีลักษณะผุกร่อน ซึ่งจะมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามผนังบางๆ จะมีความสูงจากระดับพื้นประมาณ 1 เมตร และหลังจากนั้นความเค็มของเกลือ ก็จะซึมเข้าไปในผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ และหลังจากนั้นก็ทำให้ผนังบ้านผุกร่อน แต่จะมีความลึกไม่มากนัก จากการที่เสาบ้านและผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ได้รับผลกระทบ ส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวมากขึ้น เนื่องจากต้องนำเงินมาให้ค่าจ้างในการซ่อมแซมบ้านเรือน และสำหรับบางครอบครัวที่ไม่ค่อยมีเงิน ก็จะซื้อปูนซีเมนต์มาฉาบเอง แต่สำหรับบางครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ค่อยดีก็จำเป็นต้องปล่อยให้บ้านตัวเองพุพังไปเรื่อยๆ

3.4 ผลกระทบที่ทำให้สังกะสีขึ้นสนิมเร็วขึ้นและผุพังเร็วขึ้น

ผลกระทบที่ทำให้หลังคาบ้านที่เป็นสังกะสีขึ้นสนิมเร็วขึ้น และผุพังเร็วขึ้น โดยลักษณะที่เกิดขึ้นเนื่องจากที่ลมได้พัดพาเอาฝุ่นละอองของซัลเฟตกลบคำที่มีความเค็มสูง มาจากโรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ซึ่งไม่ว่าจะมาจากเขม่าของควันไฟ หรือมาจากซัลเฟตกลบคำที่มีความเค็มสูงจาก โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ที่มี การจัดการ ที่ไร้ประสิทธิภาพ ส่งผลทำให้ ฝุ่นละอองเหล่านี้ถูกลมพัดพามาตกใส่หลังคาบ้าน จึงทำให้ ซัลเฟตกลบคำที่มีความเค็มสูง ซึมเข้าไปในหลังคาบ้านที่เป็นสังกะสี และเกิดการสะสมจึงทำให้เกิดสนิมในที่สุด และก็จะเริ่มผุพังเร็วขึ้นกว่าเดิม โดยสังเกตได้จากตรงบริเวณหลังคาบ้านที่เป็นสังกะสี จะขึ้นสนิมเป็นสีน้ำตาลดำเห็นได้อย่างชัดเจน และจะผุพังจนทะลุในที่สุด จากการที่หลังคาบ้านที่เป็นสังกะสีขึ้นสนิมและผุพังเร็วขึ้น ทำให้ชาวบ้านหลายๆ ครอบครัว จำเป็นต้องเปลี่ยนหลังคาบ้านใหม่ จากสังกะสีไปเป็นกระเบื้องแทน ซึ่งทำให้ชาวบ้านต้องเสียเพิ่มค่าใช้จ่ายมากขึ้น

3.5 ผลกระทบที่ทำให้คราบเกลือขึ้นตามผนังและพื้นที่เป็นปูนซีเมนต์

ผลกระทบที่ทำให้คราบเกลือขึ้นตามผนังบ้านและพื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ โดยลักษณะที่เกิดขึ้น คือ จะมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามผนังบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ ซึ่ง คราบเกลือจะมีความสูงจากระดับพื้นประมาณ 1 เมตร และหลังจากนั้นคราบเกลือจะค่อยๆ จับตัวกันหนาขึ้น และจะมีความหนามากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับบ้านที่สีผนังบ้านจะค่อยๆ หลุดลอก ออกไปจนหมด และสำหรับพื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ จะมีคราบเกลือเกาะอยู่ตามบริเวณพื้นบ้าน โดยจะมีคราบเกลือสีขาวบางๆ ค่อยๆ จับตัวกันหนาขึ้น ซึ่งถ้าบ้านหลังใด ที่ใช้เสื่อน้ำมันปูพื้นเสื่อน้ำมันจะค่อยๆ เปราะและขาดในที่สุด เนื่องจาก ปฏิกริยา ความเค็มของเกลือ ปัจจุบันชาวบ้านเลิกใช้เสื่อน้ำมันปูรองพื้น, และบางครอบครัว ที่ฐานะทางเศรษฐกิจทางการเงินค่อนข้างดี ก็จะเปลี่ยนพื้นบ้านจากพื้นปูนซีเมนต์ ไปเป็นพื้นกระเบื้องแทน

3.6 ผลกระทบที่ทำให้พื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์มีความชื้นสูง

ผลกระทบ ที่ทำให้พื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ มีความชื้น โดยลักษณะ ที่เกิดขึ้น จะมีละอองน้ำเค็ม ขึ้นตามบริเวณพื้นบ้านที่เป็นปูนซีเมนต์ ซึ่งพื้นบ้านจะมีความชื้นสูง และพื้นบ้านก็จะเปียกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งก็ส่งผลทำให้เสื่อน้ำมันของชาวบ้านจะเปราะและขาดง่ายกว่าปกติ ซึ่งปัจจุบันชาวบ้านเลิกใช้เสื่อน้ำมันปูพื้น

3.7 ผลกระทบที่ทำให้บริเวณลานบ้านมีคราบเกลือขึ้นตามบริเวณผิวดิน

ผลกระทบ ที่ทำให้ บริเวณลานบ้าน มีคราบเกลือ ขึ้นตาม บริเวณผิวดิน โดย ลักษณะ ที่เกิดขึ้นคือ มีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามบริเวณลานบ้านที่เป็นพื้นดิน ซึ่งจะขึ้นเป็นหย่อมๆ ความหนาแต่ละพื้นที่จะไม่เท่ากัน ทั้งแนวราบและความลึก จะสังเกตเห็นได้ชัดเจนในช่วงฤดูหนาวและฤดูแล้ง แต่ฤดูฝนจะถูกน้ำฝนชะล้างลงไปสะสมตามชั้นดิน

3.8 ผลกระทบต่ออื่นๆ

กล่าวคือ อุปกรณ์เครื่องใช้ที่เป็นโลหะ เช่น ก๊อกน้ำ, กลอนล็อกประตู จะขึ้นสนิมเร็วขึ้น โดยลักษณะจะมีคราบสนิมขึ้นตามอุปกรณ์ที่กล่าวมาข้างต้น และจะค่อยๆ ซึมเข้าไปเนื้อในของโลหะจนผุกร่อน ซึ่งต้องทำให้ชาวบ้านจำเป็นต้องเปลี่ยนอุปกรณ์เหล่านี้บ่อยๆ

จากผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องเพิ่มค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวมากขึ้น เนื่องจากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบ้านเรือน หรือค่าจ้างช่างที่จ้างมาซ่อม ซึ่งจากสิ่งเหล่านี้ ทำให้ชาวบ้านต้องไปกู้ยืมเงินจากแหล่งทุนต่างๆ มาใช้จ่ายในส่วนนี้ จึงส่งผลทำให้ชาวบ้านต้องเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งถ้ายังมีการประกอบกิจการของ โรงงานคั้นเกลือและสูบน้ำเกลือ อยู่ในเขต ตำบลโคกพระต่อไป มีแนวโน้มว่า ระดับความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

4. สภาพปัญหาและผลกระทบต่อแหล่งน้ำ

4.1 แหล่งน้ำส่วนบุคคล

หมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือนที่สำรวจ	จำนวน	ร้อยละ	ช่วงปีที่ได้รับผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	105	81.39	เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - ปลาตาย - กุ้งฝอยมีรสชาติเค็มขนาดลำตัวเล็ก

				- สัตว์น้ำขนาดเล็กตายเกือบหมด
บ้านหนองไร่	57	30	52.63	เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - งูที่อาศัยในสระน้ำตาย - ปลาขนาดเล็ก และใหญ่ตาย - พืชที่อาศัยอยู่ในน้ำมีให้เห็นน้อย
บ้านโนนค้อ	79	34	43.03	เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - ปลาขนาดเล็กตาย - สัตว์น้ำลดจำนวนลงอย่างมาก
รวม	265	169	63.77	

ตารางประกอบที่ 8 แสดงสภาพปัญหาและผลกระทบต่อแหล่งน้ำส่วนบุคคล

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับบ่อน้ำ, สระน้ำ คือ สระน้ำที่ชาวบ้านขุดไว้เพื่อใช้ในการทำนาปลูกพืชผัก และเลี้ยงปลาธรรมชาติ ผลกระทบที่เกิดขึ้นนั้นคือ น้ำในบ่อจะลดปริมาณเร็วกว่าเดิม โดยเฉพาะช่วง เดือนมกราคม – เมษายน ซึ่งมันก็ทำให้มีน้ำไม่เพียงพอต่อการเกษตรกรรม และน้ำในบ่อก็จะมีความเค็มปะปนอยู่ เวลานำมาใช้ในการปลูกพืชไม่ว่าจะเป็นปลูกข้าวหรือรดพืชผัก ก็จะส่งผลกระทบต่อเจริญเติบโตของพืช คือพืชจะไม่เจริญเติบโตเต็มที่ โดยเฉพาะต้นข้าวผลผลิตที่ได้ จะมีน้ำหนักร่นเบา สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง, หอย, บู่, ปลา, สัตว์น้ำเหล่านี้จะมีปริมาณลงเรื่อยๆ เนื่องจากทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ ซึ่งสัตว์น้ำ ที่อาศัยอยู่ตามบริเวณแหล่งน้ำต่าง ๆ ที่เป็นแหล่งน้ำส่วนบุคคล ในอดีต ก่อนที่จะมีการเข้ามาตั้ง โรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชายหาด จะมีจำนวนมาก เพียงพอต่อการนำมาเพื่อประกอบอาหาร และบางครั้งเหลือจากการบริโภค ก็จะนำไปขาย เพื่อเป็นรายได้อีกทางหนึ่งของครอบครัว และแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน แต่หลังจาก การเข้ามาประกอบการของ โรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชายหาด ตั้งแต่ปี พ.ศ 2537 จนถึงปัจจุบัน สังเกต พบว่า สัตว์น้ำที่เคยอาศัยอยู่ตามบริเวณแหล่งน้ำที่เป็นแหล่งน้ำส่วนบุคคล ได้ลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะ ปลาและกุ้ง สำหรับลักษณะที่เกิดขึ้นกับปลา คือ บริเวณผิวหนังของปลาจะมีบาดแผลอยู่ตามบริเวณลำตัว และจะเริ่มขยายขนาดใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ และก็จะตายในที่สุด โดยปลาที่ตายส่วนใหญ่ จะเป็นปลาเนื้ออ่อน เช่น ปลาดุก, โดยปลาขนาดเล็ก จะเริ่มตายก่อนปลาที่มีขนาดลำใหญ่กว่า เนื่องจาก ปลาขนาดใหญ่จะมีภูมิคุ้มกันโรคได้ดีกว่า และจะมีความแข็งแรงกว่าปลาขนาดเล็ก ในช่วงเดือนตุลาคม- เมษายน จะสามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าว ปริมาณน้ำจะลดลงอย่างมาก และน้ำจะมีความเข้มข้นขึ้นตามไปด้วย ซึ่งปลาจะลอยตามบริเวณผิวน้ำ และส่งกลิ่นเหม็นเน่า สำหรับผลกระทบต่อกุ้งฝอย คือ ลักษณะที่เกิดขึ้น กุ้งฝอยจะมีขนาดลำตัวเล็กกว่าปกติ ลำตัวแคระแกรน ซึ่งจะมีความแตกต่างจากอดีต ก่อนที่จะมีการประกอบการของ โรงงาน คัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ เวลานำมาประกอบอาหาร จะมีรสชาติเค็มเป็นอย่างมาก โดยไม่ได้ปรุงเครื่องปรุงชนิดใด ๆ ทั้งสิ้น

แนวโน้มข้างหน้าคาดว่า สัตว์น้ำเหล่านี้จะมีจำนวนน้อยลงและจะหายากมากขึ้น รวมไปถึงปริมาณน้ำที่อยู่ในสระน้ำก็จะมีปริมาณลดลงเช่นกัน ถ้ายังมีการประกอบการของโรงงานคัมเกลียวและสูบน้ำเกลือ ในเขตตำบลโคกพระ อยู่ต่อไป

4.2 แหล่งน้ำสาธารณะของชุมชน (ลำห้วย / คลอง)

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคลองน้ำ ที่ชาวบ้านใช้ในการอุปโภคบริโภคนั้นจะมีอยู่

ด้วยกัน 3 คลองหลักๆ ซึ่งคลองน้ำเหล่านี้จะอยู่ทางทิศใต้ของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ โดยสามารถแยกประเภทของคลองน้ำได้ดังนี้คือ (1) คลองน้ำชลประทานจะมีอยู่ 2 คลอง ซึ่งจะอยู่คู่ขนานกัน ฉาบด้วยปูนซีเมนต์ ห่างจากโรงงานไปทางทิศใต้ประมาณ 0.8. กม. ซึ่งจะรับน้ำมาจากหนองบัว ซึ่งจะเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ อยู่ทางทิศตะวันตก โรงงานประกอบการ ประมาณ 1 กม. (2) หนองหลุมดิน อยู่ทางทิศตะวันออก อยู่ห่างจากโรงงาน ประมาณ 500 เมตร (3) คลองน้ำที่อยู่ในโครงการอีสานเขียว ซึ่งจะเป็นคลองดิน ซึ่งคลองน้ำดังกล่าวชาวบ้านจะประโยชน์ในการเกษตรคือปลูกข้าว และจับสัตว์น้ำ สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับคลองน้ำที่เป็นคลองน้ำชลประทาน คือ จะมีคราบเกลือสีขาวเกาะอยู่ตามผนังปูนซีเมนต์ ทั้ง 2 ข้าง และก็จะกัดเซาะ ปูนซีเมนต์ลงไปจนผุกร่อนในที่สุด ส่งผลทำให้คลองน้ำชลประทานเสียหาย และเวลาชาวบ้านสูบน้ำขึ้นมาเพื่อใช้ในการปลูกข้าว และรดน้ำพืชผัก ซึ่งมันก็ส่งผลทำให้การเจริญเติบโตของต้นพืชช้าลงกว่าเดิม และดินเล็กลงกว่าเดิม และสำหรับผลกระทบที่มีต่อคลองน้ำที่เป็นคลองดิน ซึ่งคลองดังกล่าว จะเป็นคลองน้ำสายหลักที่ชาวบ้านละแวกนั้น ใช้ประโยชน์ร่วมกัน หลายหมู่บ้าน คือ ใช้ประโยชน์ในเรื่องของการเกษตรกรรม ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ น้ำที่ในคลองจะมีความเค็มปะปนอยู่ โดยเฉพาะช่วงเดือน มีนาคม – เมษายน น้ำจะมีความเค็มกว่าทุกๆ ช่วงเดือนและ จะมีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเวลาชาวบ้านสูบน้ำขึ้นมาเพื่อการเกษตร ไม่ว่าจะเป็น การทำนา หรือปลูกผัก ก็ส่งผลให้พืชไม่เจริญงอกงาม เหมือนในอดีต และ ไม่เจริญเติบโตเต็มที่ ผลกระทบที่พบอีกอย่างคือ สัตว์ที่อาศัยในลำคลอง เช่น กุ้ง, หอย, ปู, ปลา, เป็นต้น สัตว์น้ำเหล่านี้ ก็จะลดจำนวนลงเรื่อยๆ ส่วนปลาก็จะเป็น โรคได้ง่ายกว่าในอดีต และสำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นอีกอย่าง คือ พืชผักที่อาศัยอยู่ตามบริเวณผิวน้ำ เช่น ผักบุ้ง, ผักคะเจดน้ำ, ผักแว่น, และกบิวดาย, ซึ่งผักเหล่านี้ก็จะลดปริมาณลงเรื่อยๆ ทุกๆ ปี สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับ หนองหลุมหิน คือ ลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้น น้ำในหนองหลุมหิน จะมีความเค็มสูง ซึ่งในอดีต ก่อนที่จะมีการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ น้ำจะไม่มีความเค็มเหมือนในปัจจุบัน และจะเป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำนานา ชนิด ซึ่งสัตว์น้ำที่มีอยู่ในหนองน้ำ ชาวบ้านก็จะจับมาเพื่อประกอบอาหาร โดยหนองหลุมหิน ในอดีต ชาวบ้านในละแวกนั้น ได้พึ่งพาเป็นอย่างมาก

จากการเข้ามาประกอบการของ โรงงาน คัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ส่งผลทำให้ สัตว์น้ำที่เคยอาศัยในแหล่งน้ำแห่งนี้ ลดจำนวนลงและตาย เป็นอย่างมาก สัตว์เลี้ยงของชาวบ้าน ที่เคยอาศัยแหล่งน้ำแห่งนี้ ในการคัมกิน เช่น โค, กระบือ, ปัจจุบันน้ำในหนองหลุมหิน มีความเค็มสูง สัตว์เลี้ยง ไม่สามารถคัมกินได้ ชาวบ้านเคยนำสัตว์เลี้ยงมาคัมกินน้ำในหนองหลุมหิน แต่สัตว์เลี้ยงไม่ยอมคัมกิน เนื่องจากน้ำมีความเค็มสูง บางตัวคัมกินและส่งผลกระทคือ โค กระบือที่กำลังคัมท้อง ก็จะแท้งลูก ได้ง่ายมากขึ้น ซึ่งเหตุการณ์ลักษณะนี้ ในอดีตจะมีให้เห็นน้อยมาก แต่ปัจจุบันมีให้เห็นบ่อยมากขึ้น ปัจจุบันน้ำในหนองหลุมหิน สัตว์เลี้ยง ไม่สามารถคัมกินได้ เนื่องจากมีความเค็มสูง จากผลกระทบดังกล่าว ชาวบ้านเกรงว่า พืชผักต่างๆ หรือสัตว์น้ำที่อาศัยอยู่ตามลำคลองและหนองน้ำ จะหายาก และจะหมดไปในที่สุด ถ้ายังมีการ ประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขตตำบลโคกพระต่อไป

5. สภาพปัญหาและผลกระทบต่อป่าไม้และทำเลเลี้ยงสัตว์

5.1 ผลกระทบต่อป่าไม้

หมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือนที่สำรวจ	จำนวนที่คิดว่ามีผลกระทบ	ร้อยละ	ช่วงปีที่ได้รับผลกระทบ/สภาพที่ได้รับผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	94	72.86	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540จนถึงปัจจุบัน - ดันไม้ ยืนต้นตายทั้งที่เป็น - พืชผักพื้นเมืองตายเกือบหมด
บ้านหนองไร่	57	2	3.50	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540จนถึง - ดันไม้ ยืนต้นตายทั้งที่เป็น - พืชผักพื้นเมืองตายเกือบหมด
บ้านโนนค้อ	79	27	34.17	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540จนถึงปัจจุบัน - ดันไม้ ยืนต้นตายทั้งที่เป็น
รวม	265	169	46.41	

ตารางประกอบที่ 9 แสดงสภาพปัญหาและผลกระทบต่อป่าไม้

ผลกระทบที่เกิดกับป่าไม้ ในอดีตบริเวณที่ตั้งโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ก่อนที่จะมีการเข้ามาประกอบการ อุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ เคยเป็นป่าที่ชุมชน ใช้ประโยชน์ร่วมกัน(ป่าชาดหนา) ซึ่งใช้ในการเลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งอาหาร และนำไม้มาเป็นเชื้อเพลิงในการหุงต้ม แต่ในปัจจุบัน ไม่เหลือสภาพความเป็นป่าอยู่เลย พื้นที่กลายเป็น โรงงานทั้งหมด ส่วนคันไม้ที่อยู่รอบบริเวณ โรงงาน ฯ ที่เป็นป่าตาม ห้วยไร่ปลายนาของชาวบ้าน ก็ยืนต้นตาย ในอดีตพื้นป่าแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์พอสมควร เต็มไปด้วยพืชผักพื้นเมืองนา ๆ ชนิด มีจำนวนมาก เช่น ผักสะเดา, ผักกระโดน, ผักคั่ว, ผักจีเหล็ก, เป็นต้น พืชผักที่มีอยู่ในพื้นที่ป่า คนชุมชนได้พึ่งพามาตั้งแต่อดีต คือ การอาศัยพืชผักพื้นเมืองเหล่านี้ ในการนำมาประกอบอาหารและเป็นยาสมุนไพร ในการรักษาโรคต่าง ๆ ได้อีกด้วย โดยถ้าเหลือจากการบริโภค คนในชุมชนก็จะนำไปขายยังตลาดสดหรือตามหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อเป็นรายได้เข้าครอบครัว บางครั้งก็จะแบ่งปันให้เพื่อนบ้าน ซึ่งเป็น วัฒนธรรมที่ดีงาม ของคนชนบท ในการพึ่งพาอาศัยกัน แต่จากการที่ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ได้เข้ามาตั้งยังบริเวณป่าชาดหนา ส่งผลทำให้พืชผักที่มีอยู่ในบริเวณ ป่าชาดหนา และพื้นที่ใกล้เคียงล้มตายเป็นจำนวนมาก บ้างถูกตัดโค่นออกจาก พื้นที่ประกอบการ บ้างแห้งตาย เนื่องจาก ทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ โดยลักษณะความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ ช่วงเวลาที่พืชผักพื้นเมืองชนิดต่าง ๆ ผลออกดอก หรือใบอ่อน จะมีขนาดของใบที่เล็กกว่าเดิม มีลักษณะแฉะแกรน ซึ่งบางครั้งก็จะเริ่มเหี่ยวเฉา และแห้งตายในที่สุด

จากการที่พื้นป่าได้รับความเสียหายและผลกระทบ ส่งผลทำให้พืชชนิดอื่น ๆ ได้รับผลกระทบตามไปด้วย เช่น เห็ดชนิดต่าง ๆ ที่เคยมีอยู่ตามบริเวณป่าชาดหนา และอยู่ตามป่าห้วยไร่ปลายนา ปัจจุบันเห็ดชนิดต่าง ๆ จะไม่ให้เห็น เนื่องจากเห็ดทนต่อสภาพความเค็มไม่ได้ จากการที่พืชผักพื้นเมือง ชนิดต่าง ๆ ได้รับความเสียหายและผลกระทบ ส่งผลทำให้ คนในชุมชน จำเป็นต้องพึ่งพา เรื่อง ของแหล่งอาหาร จากร้านค้า ภายในหมู่บ้านหรือตามตลาดสด อำเภอกันทรวิชัยมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนต้องเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้น และยังเป็นการทำลาย วัฒนธรรม ในการหาอยู่หากินที่ดีงามของคนในชุมชนไปโดยปริยาย

5.2 ผลกระทบต่อ ทำเลเลี้ยงสัตว์

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนหลังคาเรือน ที่สำรวจ	จำนวนที่คิดว่ามี ผลกระทบ	ร้อยละ	ช่วงปีที่ได้รับผลกระทบ/สภาพที่ได้รับผลกระทบ
บ้านคอกม้า	129	79	61.24	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงปัจจุบัน - หญ้าแห้งเร็ว - หญ้าลดจำนวนลงเรื่อย ๆ ชาวบ้านต้องไปหาหญ้า จากแหล่งอื่น ๆ
บ้านหนองไร่	57	28	49.12	เริ่มได้รับผลกระทบตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 จนถึงปัจจุบัน - หญ้าใบเล็กลิบ - หญ้าเริ่มแห้งตาย - หญ้ามีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์
บ้านโนนค้อ	79	-	-	เนื่องจาก บ้าน โนนค้อ มีระยะห่าง จากพื้นที่ทำเลเลี้ยง สัตว์ จึงไม่นำสัตว์ไปเลี้ยงในบริเวณดังกล่าว ดังนั้น จึงไม่ได้รับผลกระทบ
รวม	265	135	50.94	

ตารางประกอบที่ 10 แสดงสภาพปัญหาและผลกระทบการทำเลเลี้ยงสัตว์

สำหรับผลกระทบที่เกิดขึ้น กับทำเลเลี้ยงสัตว์ ที่ชาวบ้านใช้เป็นพื้นที่ ในการเลี้ยงสัตว์ คือ โค, กระบือ, ในอดีต ชาวบ้าน จะใช้พื้นที่บริเวณป่าชาดหนา ในการนำสัตว์เลี้ยงไปเลี้ยง แต่หลังจาก มีการเข้ามาตั้ง โรงงานดื่มเกลือและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชาดหนา ทำให้พื้นที่ ที่ใช้เป็นพื้นที่ ในการเลี้ยงสัตว์ ลดน้อยลง ทำให้ชาวบ้าน ต้องนำมาเลี้ยงตาม ป่าหัวไร่ปลายนา สำหรับช่วงปี พ.ศ.2543 ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ทางการเกษตรมีความรุนแรงมากขึ้น จึงส่งผลทำให้ พื้นที่ทางการเกษตรที่ติดกับ บริเวณ โรงงานดื่มเกลือและสูบน้ำเกลือ และพื้นที่ ใกล้เคียง ไม่สามารถทำนาได้ หลายแปลง ซึ่งก็ส่งผลทำให้ มีพื้นที่ว่างเปล่าเพิ่มมากขึ้น โดยมีพื้นที่ติดกับ โรงงาน ห่างไปทางทิศเหนือ ประมาณ 0.5 กม. ติดกับ โรงงาน ไปทางทิศตะวันออกประมาณ 1.00 กม. ไม่สามารถทำนาได้ ดังนั้น ชาวบ้านจึงไม่ใช้ประโยชน์ใด ๆ ในพื้นที่ดังกล่าว เพราะพื้นที่ทางการเกษตรมีความเค็มสูง ดังนั้น จึงทำให้ มีพื้นที่ในการใช้เป็นทำเลเลี้ยงสัตว์เพิ่มมากขึ้น แต่หญ้าที่อยู่ตามบริเวณพื้นที่ทางการเกษตรที่ไม่ได้ทำนา ก็จะมี ความเค็มสูง และมีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงสัตว์ เนื่องจากหญ้าในบริเวณดังกล่าว จะแห้งตาย และขนาดของใบจะมี ขนาดเล็กและลีบ ลักษณะที่เกิดขึ้น คือ โครนดินจะมีสีแดง – ดำปะปนอยู่ บางพื้นที่ ที่มีคราบเกลืออยู่ปริมาณมาก หรือมีความหนาแน่นของเกลือสูง ก็จะแห้งตาย บางพื้นที่ที่เคยมีหญ้าขึ้นจำนวนมากก็จะไม่เกิดขึ้น เนื่องจาก ปฏิกริยา ความเค็มของเกลือที่ส่งผลทำให้ ดินและน้ำมีความเค็มสูง และสำหรับหญ้า ที่มีอยู่ตามบริเวณคูนา ที่ พื้นที่นั้นยังสามารถทำนาได้อยู่ ก็มีไม่เพียงพอต่อการใช้เลี้ยงสัตว์ เพราะหญ้าในบริเวณดังกล่าว ก็จะได้รับ ผลกระทบเช่นกัน แต่ระดับความรุนแรง จะมีไม่มากเท่ากับ หญ้าที่อยู่บริเวณ พื้นที่ ที่ไม่สามารถทำนาได้

จากสภาพความเสียหายและผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้ หญ้าที่ใช้ในการเลี้ยงสัตว์ มีไม่เพียงพอต่อการเลี้ยง สัตว์ ซึ่งก็ส่งผลทำให้ชาวบ้าน ที่เลี้ยงสัตว์ จำเป็นต้องออกไปหาเกี่ยวหญ้า ระยะทางไกลมากขึ้น เพื่อที่จะหาหญ้า มาเพื่อเลี้ยง โค, กระบือ, ที่คนเลี้ยงไว้ ชาวบ้านบางราย เช่น พ่อทวี สารสี ชาวบ้าน บ้านคอกม้า ต้องเดินทางไป

เกี่ยวหาญถึงอำเภอขากตลาด จ.กาฬสินธุ์ ที่มีระยะทางห่างไกลกัน ประมาณ 10 กม. และพื้นที่บางส่วนของ อำเภอ กมลาไสย จ. กาฬสินธุ์ ที่มีระยะทางห่างไกลประมาณ 15 กม. ซึ่งก็ส่งผลกระทบทำให้เป็นการ เพิ่มภาระให้กับ ชาวบ้านมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็น เรื่อง ของเวลา เพราะชาวบ้าน ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรมดังกล่าว เพิ่มขึ้น เนื่องจากต้องเดินทางไกลมากขึ้น และอีกอย่างคือ ชาวบ้านต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น เพราะต้องเสียค่าเติมน้ำมันรถ ในการเดินทางไปเกี่ยวหาญ ชาวบ้านบางรายที่ไม่มีรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ก็จะเหมารถยนต์ของ บุคคลอื่น เพื่อเดินทางไปเกี่ยวหาญ ตามสถานที่ต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จากผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบทำให้วิถีชีวิต ที่เรียบง่ายของคนในชุมชนเปลี่ยน ไปจากเดิม มีความยุ่งยากมากขึ้น

6. ผลกระทบทางสังคม

จากการที่มีการประกอบการของ โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชาดหนา และได้สร้างความเสียหายและผลกระทบกับ พื้นที่ทางการเกษตร พื้นที่ทางการเกษตรบางแปลง ไม่สามารถทำการเกษตรได้ คือ ปลูกข้าวไม่ได้ และสำหรับพื้นที่ที่สามารถทำได้ แต่ผลผลิตที่ได้ก็จะมีปริมาณน้อยมาก มีไม่เพียงพอต่อการบริโภค รวมทั้งผลผลิตด้านการเกษตรด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น พืชผักต่าง ๆ ที่ชาวบ้านปลูกไว้ ก็จะได้รับผลกระทบเช่นกัน ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชาวบ้านในด้านต่าง ๆ ส่งผลทำให้ชาวบ้านหลาย ๆ คน จำเป็นจะต้องอพยพ เข้าไปทำงานในตัวเมือง หรือตามหัวเมืองใหญ่ ๆ หรือที่กรุงเทพมหานคร ฯ เพื่อทำงานหารายได้ มาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต จากการ ที่คนในชุมชนมีการอพยพเข้าไปทำงานยังที่ต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวัยแรงงานที่เป็นหัวหน้าครอบครัว อพยพเข้าไป ส่งผลทำให้ คนในครอบครัวมีเวลาในการอยู่ด้วยกันน้อยลง เนื่องจากต้องอยู่ห่างไกลกัน และจาก ปรัชญาการณที่เกิดขึ้นก็ส่งผลทำให้ สถาบันครอบครัว มีความอบอุ่นน้อยลง และจากการที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบในด้านต่าง ๆ อ้อมมีสาเหตุมาจาก การประกอบการของ โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ก็ส่งผลทำให้ชาวบ้าน มีอคติกับผู้ประกอบการ ที่ผ่านมา ชาวบ้านกับผู้ประกอบการ มีการทะเลาะกันอยู่บ่อย ๆ นอกจากนั้น ชาวบ้านยังมีอคติระหว่างชาวบ้านด้วยกันเอง สืบเนื่องมาจากที่ น้ำเค็มที่ไหลมาจาก โรงงานดัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ได้ไหลเข้าสู่ที่นาของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านบางคน ที่มีฐานะทางการเงินค่อนข้างดี มีการคันคูดินรอบบริเวณพื้นที่นา ของตนให้สูงขึ้น เพื่อไม่ให้ น้ำเค็มไหลลงที่นาของตน และทำให้ ชาวบ้านที่มีพื้นที่ ที่นาติดกับชาวบ้านคนดังกล่าว เกิดมีอคติกับชาวบ้านคนที่มีการคันคูดินให้สูงขึ้น ซึ่งที่ผ่านมา มีการทะเลาะวิวาทกันเนื่อง มาจากสาเหตุดังกล่าว บ่อยครั้ง และผลกระทบที่เกิดขึ้นอีกอย่างคือ วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไป จากอดีต ที่เคยมีการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติ ที่มีอยู่ภายในชุมชนในการดำรงชีวิต

ปัจจุบันชาวบ้านมีการพึ่งพา จากสิ่งภายนอกมากขึ้น เช่น การพึ่งพาอาหาร จากร้านค้าภายในหมู่บ้าน หรือที่ตลาดสด อำเภอกันทรวิชัย ซึ่งก็ส่งผลทำให้วัฒนธรรม ในการหาอยู่หากินเปลี่ยนไปด้วย จากที่เคยมีการเก็บพืชผักธรรมชาติ มาเพื่อประกอบอาหาร ในอดีต แต่ปัจจุบันมีให้เห็นน้อย และการจับสัตว์น้ำ เช่น การหว่านแห, การดักดาซ่าย, การวางเบ็ด, ตามแหล่งน้ำต่าง ๆ ของชาวบ้าน เพื่อจับมาประกอบอาหาร ปัจจุบันมีให้เห็นน้อยเช่นกัน เนื่องจาก สัตว์น้ำลดจำนวนลงมาก สำหรับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจากเดิมอีกอย่างคือ ในอดีตชาวบ้าน ได้นำสัตว์ไปเลี้ยงที่ทุ่งนาและบริเวณป่าชาดหนา หรือตามหัวไร่ปลายนา ซึ่งบริเวณดังกล่าว จะมีหญ้าเพียงพอ สำหรับใช้เลี้ยงสัตว์ แต่จากผลกระทบที่เกิดขึ้น ส่งผลทำให้หญ้าที่เคยมีเพียงพอสำหรับการเลี้ยงสัตว์ ขาดแคลน ส่งผลทำให้ชาวบ้าน ต้องไปเกี่ยวหาญที่อื่น ที่ระยะทางห่างไกลออกไปอีก ซึ่งก็ทำให้ชาวบ้าน ต้องใช้เวลาในการทำกิจกรรม ดังกล่าวเพิ่มขึ้น และเสียค่าใช้จ่ายมากขึ้นตามมาด้วย ทำให้วิถีชีวิตที่เรียบง่ายยุ่งยากมากขึ้น

บทที่ 4

แนวทางและบทเรียนการแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา

ในการเก็บข้อมูลวิจัยของทีมงานได้ศึกษาอย่างมีส่วนร่วมกับพื้นที่ และได้ร่วมในขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้อง การแก้ไขปัญหาในพื้นที่มาโดยตลอด ในบทนี้ทีมวิจัยได้นำเสนอประวัติการเคลื่อนไหวในพื้นที่ร่วมกับการดำเนินการแก้ไขปัญหามาตรา ๖๖ รวมไปถึงข้อเสนอแนะของชาวบ้านในพื้นที่ที่มีต่อกิจการการดัดแปลงที่ดินที่ส่งผลกระทบให้กับชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 ประวัติการเคลื่อนไหวต่อสู้ และการดำเนินการแก้ไขปัญหามาตรา ๖๖

ประวัติการต่อสู้ของชาวบ้านในพื้นที่ที่ทีมวิจัยจะนำเสนอตามลำดับเหตุการณ์ และการดำเนินการแก้ไขปัญหามาตรา ๖๖ ต่างไปพร้อมกันตามลำดับเวลา ดังนี้

ลำดับที่ 1 ปี 2534 มีนายทุนขุดบ่อน้ำบาดาล แล้วสูบน้ำขึ้นมาดื่มทำเกลือและสูบน้ำเกลือขายในพื้นที่บ้านหนองแวง ตำบลโคกพระ

ลำดับที่ 2 เดือนเมษายน 2535 ชาวบ้านหนองแวง หมู่ที่ 4 ตำบลโคกพระ ได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อนายอำเภอกันทรวิชัยเกี่ยวกับความเดือดร้อนจากการประกอบกิจการดัดแปลงที่ดินและสูบน้ำเกลือบริเวณพื้นที่ หมู่ที่ 4 จากนั้นนายอำเภอ ฯ ได้เชิญประชุมเพื่อรับทราบปัญหาข้อเท็จจริง ในวันที่ 11 พฤษภาคม 2535 โดยมีผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าร่วมประชุม

ลำดับที่ 3 วันที่ 4 มีนาคม 2536 ชาวตำบลโคกพระได้รวมตัวร้องเรียนต่อผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม และในวันที่ 5 มีนาคม 2536 ผู้ว่าราชการจังหวัดได้เข้าตรวจสอบสภาพโรงงาน พบว่า การประกอบการของผู้ประกอบการดัดแปลงที่ดินและสูบน้ำเกลือขายทำไม่ถูกต้องตามเงื่อนไขขออนุญาตไว้ก่อน อย่างไรก็ตามผู้ประกอบการยังดัดแปลงที่ดินและสูบน้ำเกลืออยู่ต่อไปทำให้ชาวบ้านได้ยื่นหนังสือร้องเรียนต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (ตามหนังสือชมรมผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม อำเภอกันทรวิชัย คำนวณที่ พิเศษ /2536 ลงวันที่ 8 มีนาคม 2536) เพื่อให้ตั้งกรรมการสอบสวนลงโทษทางวินัยเจ้าหน้าที่อุตสาหกรรม จังหวัดมหาสารคามออกนอกพื้นที่ พร้อมกันนี้ได้ส่งหนังสือร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรีและกระทรวงอุตสาหกรรมอีกฉบับหนึ่งด้วย

ลำดับที่ 4 วันที่ 11 มีนาคม 2536 สำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดมหาสารคาม มีหนังสือที่ ม.ค. 0029/124 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2536 ถึงผู้ประกอบการ จำนวน 6 ราย เรื่องขอให้แก้ไขปรับปรุงโรงงาน โดยระหว่างการปรับปรุงได้สั่งให้หยุดประกอบการไว้ก่อน

ลำดับที่ 5 วันที่ 31 มีนาคม 2536 นายสมคิด แทนวัฒนกุล ผู้ช่วยอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม รักษาการแทนอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม มีหนังสือที่ ม.ค. 0029/187 ถึงนายอำเภอกันทรวิชัย กรณีการปรับปรุงแก้ไขโรงงานที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้มีคำสั่งให้ดำเนินการปรับปรุงและหยุดกิจการไว้ก่อน จากนั้นสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ได้มีคำสั่งให้ นายวรรัช จำปามูล เจ้าหน้าที่วิศวกร 5 เข้าตรวจสอบโรงงานและรายงานว่าผู้ประกอบการทั้ง 6 ราย ได้แก้ไขปรับปรุง โรงงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว สำนักงานอุตสาหกรรมจึงได้ให้ประกอบการต่อไปได้ ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม 2536 เป็นต้นไป ต่อมาชมรม

พิทักษ์สิ่งแวดล้อมอำเภอกันทรวิชัยได้ทำหนังสือร้องเรียนต่อ นายวัฒนา ฉัตรานุสรณ์ สมาชิกสภาจังหวัด มหาสารคาม กรณีการอนุญาตให้ผู้ประกอบกิจการต่อไปได้โดยอ้างถึงการตรวจสอบพื้นที่ของ นายวรรัช จำปามูล ที่ไม่มีความเป็นกลางโดยไม่สอบถามความเดือดร้อนของชาวบ้าน มีเฉพาะการพูดคุยกับผู้ประกอบการเท่านั้น อีกทั้งการตั้งโรงงานได้กระทำผิดหลักเกณฑ์เงื่อนไขตาม พ.ร.บ. โรงงาน 2535 หลายด้าน

ลำดับที่ 6 วันที่ 31 กรกฎาคม 2537 ชมรมพิทักษ์สิ่งแวดล้อมอำเภอกันทรวิชัย ได้ทำหนังสือ ติดตามการร้องเรียนต่อเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมและเกษตรอำเภอกันทรวิชัย เรื่องขอให้ส่งและตรวจสอบการประกอบกิจการทำเกลือสินเธาว์ ซึ่งในวันที่ 7 ธันวาคม 2537 สำนักงานรัฐมนตรีมีหนังสือด่วนมากที่ นร. 1205/11684 ลงวันที่ 7 ธันวาคม 2537 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของชาวบ้านหนองแวง หมู่ที่ 4 ตำบลโคกพระ จากนั้น จังหวัดมหาสารคามได้รายงานผลการตรวจสอบต่อเลขาธิการนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีว่าการดำเนินการของอุตสาหกรรม จังหวัดได้ดำเนินการตามกฎหมายของราชการอย่างเคร่งครัดและการปรับปรุงแก้ไขโรงงานได้ดำเนินการเรียบร้อยแล้วและได้เสนอให้ยุติเรื่องได้แล้ว

ลำดับที่ 7 วันที่ 17 ตุลาคม 2537 นายเจษฎา พัทธราทิติ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลกันทรวิชัย ได้มีหนังสือที่ มค. 0028/1165 แจ้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบสุขภาพผู้ร้องเรียนการประกอบการต้มเกลือของราษฎร หมู่ที่ 4 ตำบลโคกพระ ผลปรากฏว่าราษฎรมารับการตรวจสอบสุขภาพ 10 ราย พบว่า มีความผิดปกติป่วยเป็นคอหอยอักเสบ 2 รายมีอาการแสบตาแสบจมูก 3 ราย ที่เหลือผลการตรวจร่างกายปกติ

ลำดับที่ 8 วันที่ 19 มกราคม 2538 นายอนันต์ ปลื้มสุข รองผู้ว่าราชการปฏิบัติราชการแทนผู้ว่าราชการ จังหวัดมหาสารคาม มีหนังสือ ที่มค. 0029/1097 ถึงนายอำเภอกันทรวิชัย เกี่ยวกับการร้องเรียนของราษฎรกรณี การงดและให้ตรวจสอบการประกอบกิจการทำเกลือสินเธาว์ ต้มเกลือได้ ภายในเดือนตุลาคม – มีนาคม ของทุกปี เท่านั้น

ลำดับที่ 9 วันที่ 30 มีนาคม 2538 ชาวบ้านในเขตตำบลโคกพระ 6 หมู่บ้านประมาณ 100 คน ได้ชุมนุมติดตามผลการแก้ปัญหาที่ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม และมีการเจรจาร่วมกับนายประภา ขวานนท์ ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม โดยมีข้อเรียกร้อง 3 ข้อได้แก่

- (1) ให้ยกเลิกการประกอบการทำเกลือสินเธาว์ในพื้นที่อำเภอกันทรวิชัยโดยเด็ดขาด
- (2) ให้ถอนใบอนุญาตการประกอบการทำเกลือในพื้นที่อำเภอกันทรวิชัยโดยเด็ดขาด
- (3) ให้มีการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและตรวจรักษาสุขภาพชาวบ้านผู้เดือดร้อน

ผลการเจรจาผู้ว่าราชการจังหวัดบอกว่าไม่มีอำนาจในการสั่งยกเลิกการประกอบการ และปัญหายังไม่ได้เกิดขึ้นจึงไม่สามารถแก้ไขได้ จากนั้นชาวบ้านได้เดินออกจากที่ประชุมเนื่องจากไม่พอใจผลการชี้แจงต่อมา วันที่ 5 เมษายน 2538 นายสนั่น บุญตะเสีทา กำนันตำบลโคกพระได้แจ้งต่อชาวบ้านว่าผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งให้ตนเอง นำลายเซ็นของชาวบ้านผู้เดือดร้อนพร้อมข้อมูลสภาพปัญหาความเดือดร้อนมายื่นต่อจังหวัดในวันที่ 10 เมษายน 2538 ที่ห้องประชุมที่ว่าการอำเภอกันทรวิชัย เนื่องจากมีการประชุมประจำเดือนที่นั่น และในวันที่ 10 เมษายน 2538 ชาวบ้าน ประมาณ 200 คนได้ชุมนุมที่ที่ว่าการอำเภอกันทรวิชัย เพื่อยื่นหนังสือให้ผู้ว่าราชการ จังหวัดประสานงานให้ผู้มีอำนาจเต็มลงมาแก้ไขปัญห ปรากฏว่าผู้ว่าราชการจังหวัดไม่ได้มาร่วมประชุม เพียงส่ง นายวิเชียร จันทรโณทัย ป้องกันจังหวัดและอุตสาหกรรมจังหวัดลงมาพบชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ จึงเดินทางไปที่ศาลากลางจังหวัด ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดได้ร่วมประชุมชี้แจงกับชาวบ้านว่ายังไม่ได้รับหนังสือที่ส่ง

การไปผ่านกำนันตำบลโคกพระ ดังนั้นให้ส่งมาใหม่ผ่านนายอำเภอกับกำนัน จากนั้นตนจะประสานรัฐมนตรีว่าการอุตสาหกรรมเพื่อจัดตั้งกรรมการพิจารณาปัญหาดังกล่าวต่อไป

ต่อมาพื้นที่ประกอบการบริเวณบ้านหนองแขว หมู่ที่ 4 ได้ยกเลิก และผู้ประกอบการได้ย้ายฐานการผลิตมาที่บริเวณป่าซาดหนา (พื้นที่ปัจจุบัน) เดิมเป็นพื้นที่ป่า ทำเลเลี้ยงสัตว์ และที่หากินของชาวบ้านตำบลโคกพระ แต่ได้ถูกนายทุนกว้านซื้อไป โดยอ้างว่าใช้ที่ดินเพื่อประกอบการผลิตน้ำโพลิส(น้ำดื่ม)และให้ชาวบ้านได้ร่วมลงชื่อเห็นด้วยให้ทำการประกอบกิจการ หลังจากนั้นผู้ประกอบการได้ประกอบการดื่มเกลือจนถึงปัจจุบัน ในขณะเดียวกันได้ทำการสูบน้ำเกลือขายส่งที่โรงงานทำน้ำปลา โรงงานทำกระจุ๊ก โรงงานฟอกหนังสัตว์ พร้อมทั้งได้ขอจดทะเบียนกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด ในปี พ.ศ. 2536

ลำดับที่ 10 ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ชาวบ้านรอบพื้นที่โรงงานได้รับผลกระทบ โดยชาวบ้านพบว่าพื้นที่ทำการเกษตรมีความเค็ม ปลาที่เคยอาศัยอยู่ในน้ำตาย ต้นไม้ตายยืนต้นทำให้ระบบนิเวศเสียหายเป็นจำนวนมาก

ลำดับที่ 11 ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2542 ถึง ต้นปี พ.ศ. 2543 ชาวบ้านผู้เดือดร้อนได้เข้าพบนายอำเภอเพื่อขอความช่วยเหลือซึ่งได้มีคำสั่งจากอุตสาหกรรมจังหวัดให้ผู้ประกอบการ โรงต้มเกลือหยุดประกอบการในช่วงฤดูฝน (ฤดูการทำนา) เป็นเวลา 6 เดือน (เมษายน – ตุลาคม) แต่ทำได้แค่ปีเดียวผู้ประกอบการมิได้ปฏิบัติตามต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าผู้ประกอบการจะมีการทำคูกันน้ำไม่ให้น้ำเค็มไหลลงสู่พื้นที่นาของชาวบ้าน แต่คูที่กันก็ไม่สามารถกันน้ำเค็มได้

ลำดับที่ 12 ในปี พ.ศ. 2543 เกษตรอำเภอได้นำดินบริเวณที่ได้รับผลกระทบไปเป็นดินตัวอย่างทดสอบความเค็มแต่ไม่มีความคืบหน้าแต่อย่างใด

ลำดับที่ 13 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2545 ผู้ได้รับผลกระทบได้เข้าพบนายสุทิน คลังแสง ส.ส. มหาสารคาม เพื่อให้ช่วยแก้ไขปัญา ซึ่งนายสุทินได้รับปากว่าจะนำเรื่องเข้าวุฒิสภา จนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่มีความคืบหน้าใดๆ

ลำดับที่ 14 วันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนรับผิดชอบได้ลงมาดูพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยการนำของชาวบ้าน แต่ก็ไม่มีอะไรคืบหน้าใดๆ

ลำดับที่ 15 วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 เจ้าหน้าที่ของรัฐฯ จากหลายหน่วยงานเช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจอำเภอกันทรวิชัย เจ้าหน้าที่จากกรมทรัพยากรธรณี เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด อปท. โคกพระ นายกเทศมนตรีอำเภอกันทรวิชัย รวมไปถึงผู้ประกอบการต้มเกลือ ได้ลงสำรวจพื้นที่พร้อมทั้งมีการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการร่วมกับกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบ และได้แนะนำให้ตัวแทนกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบเข้าหารือร่วมกับผู้ประกอบการเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ห้องประชุมอำเภอกันทรวิชัย เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ผลของการหารือคือให้ผู้ประกอบการลงดำเนินกิจการต่อไป ในขณะที่ผู้เดือดร้อนต้องการให้ปิดกิจการโรงต้มเกลืออย่างถาวร

ลำดับที่ 16 จากเวทีวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ได้มีคำสั่ง มค.0034 (1) 571-579 ลงวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2545 ให้ผู้ประกอบการ โรงต้มเกลือปรับปรุงระบบขจัดน้ำทิ้ง โดยเร่งด่วนให้เสริมคันกันดิน ขจัดน้ำทิ้งไม่ให้น้ำเกลือซึมเข้าที่นาของราษฎร ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 10 สิงหาคม 2545 ระยะเวลา ให้เจาะบ่อบาดาล เพื่ออัดน้ำทิ้งกลับคืนสู่แหล่งน้ำเกลือได้ดินให้เสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2545

ลำดับที่ 17 วันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2545 กลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบได้หาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีมติยื่นยันให้โรงต้มเกลือหยุตประกอบการ และเข้าพบผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคามในวันที่ 31 ตุลาคม 2545 เพื่อเจรจาและให้ตรวจพื้นที่และดำเนินแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน

ลำดับที่ 18 วันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2545 กลุ่มผู้ที่ได้รับผลกระทบได้เข้ายื่นหนังสือต่อผู้ว่าราชการจังหวัด ณ ศาลากลางจังหวัด โดยมีนายประณีต บุญมี รองผู้ว่าฯ เข้ามารับเรื่องแทน ซึ่งในเบื้องต้นได้รับปากว่าจะลงตรวจพื้นที่ ซึ่งชาวบ้านมีข้อเรียกร้องในเรื่องการสั่งปิดโรงต้มเกลืออย่างถาวร แต่หัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (นายอภิรักษ์ โกเมสาธิตย์) ซึ่งแจ้งว่าการปิดกิจการต้องเกิดความเสียหายต่อหน้าต่อตา กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานจึงจะสามารถสั่งให้ทำการปรับปรุงแก้ไขหากได้รับคำสั่งแล้วเพิกเฉยจึงมีอำนาจยกเลิกใบอนุญาตและสั่งปิดกิจการได้

ลำดับที่ 19 วันที่ 19 พฤศจิกายน 2545 มีการประชุมคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานประกอบกิจการเกลือสินเธาว์ ครั้งที่ 1/2545 ณ ห้องประชุมสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม สารสำคัญของการประชุม นายศิลป์ พรหมอม คิวแทนสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดมหาสารคาม ได้รายงานผลการออกเก็บตัวอย่างที่ดินและน้ำในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 จากการเก็บตัวอย่างที่นาชาวบ้านจำนวน 7 แปลง พบว่า ผลการวิเคราะห์ การนำไฟฟ้าของตัวอย่างดิน ผลสรุปว่าตัวอย่างดินและน้ำที่ได้จากการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าการประกอบกิจการเกลือสินเธาว์มีผลกระทบต่อนาข้าวของเกษตรกรจริง

สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดได้รายงานความก้าวหน้าการปรับปรุงแก้ไขโรงงานตามที่ได้มีการประชุมผู้ประกอบการวันที่ 6 พฤศจิกายน 2545 มีผู้ประกอบการที่ปรับปรุงแก้ไขโรงงานเข้าข่ายมาตรการทั้ง 6 ข้อ แล้วเพียง 1 ราย นอกจากนี้ที่ประชุมยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามมาตรการแก้ปัญหา 6 ข้อ ว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด ตามสภาพพื้นที่และความเอาใจจริงเอาใจของผู้ประกอบการแต่ละคนรวมถึงช่องทางการปิดกิจการหากมีการฝ่าฝืนคำสั่งโดยใช้อำนาจตาม พ.ร.บ. โรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 35 และมาตรา 39 ซึ่งคำสั่งหยุดประกอบกิจการเป็นอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัดและคำสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นอำนาจของปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

ลำดับที่ 20 วันที่ 22 พฤศจิกายน 2545 นายกำจร พุ่มขจรกุล อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ได้มีหนังสือที่ มค 0034(2)/906-919 ลงวันที่ 22 พฤศจิกายน 2545 ถึงผู้ประกอบการ 14 ราย ให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขโรงงานตามมาตรการทั้ง 6 ข้อ โดยให้ดำเนินการแล้วเสร็จ ภายใน 60 วัน

ลำดับที่ 21 วันที่ 28 มีนาคม 2546 ชาวบ้านผู้เดือดร้อนได้รับจัดเวทีแลกเปลี่ยนทิศทางการแก้ไขปัญหานา วัชพืชนานองไร่ โดยมีปลัดอำเภอกันทรวิชัย หัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และสวป.สกอ.กันทรวิชัย เข้าร่วมประชุม ชาวบ้านได้เสนอต่อเวทีให้มีการยกเลิกการประกอบกิจการการต้มเกลือและสูบน้ำเกลืออย่างถาวร โดยเฉพาะในช่วงเดือน เมษายน-ตุลาคม ต้องหยุดดำเนินการตามเงื่อนไข (ตามเงื่อนไขการอนุญาตในใบประกอบการ) ซึ่งหัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมฯ ได้ชี้แจงว่ากรณีการหยุด 6 เดือนถือว่าต้องหยุดตามเงื่อนไขอยู่แล้ว พร้อมกันนี้ชาวบ้านได้เสนอให้มีกลไกในการติดตามปัญหาร่วมระหว่างรัฐกับประชาชน โดยให้หัวหน้าฝ่ายอุตสาหกรรมฯ เป็นผู้จัดทำร่างหนังสือแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามมาพิจารณาร่วมกัน แต่ไม่มี ความคืบหน้าดังกล่าว

ลำดับที่ 22 วันที่ 5 เมษายน 2546 ตัวแทนชาวบ้านประมาณ 200 คน ได้เข้ายื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี ณ ศาลากลางจังหวัด มหาสารคาม โดยเสนอให้พิจารณายกเลิกการประกอบกิจการทำเกลือ

สินเช่าว่างถาวร โดยนายกรัฐมนตรีมอบหมายให้ นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ลงพื้นที่สำรวจพื้นที่ความเสียหาย

ลำดับที่ 23 วันที่ 4 กรกฎาคม 2546 จากผลการยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงสำรวจพื้นที่ประกอบด้วย อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ผู้อำนวยการสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 10 ขอนแก่น และตัวแทนจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งชาวบ้านได้นำเสนอปัญหาและข้อเสนอให้ยกเลิกโรงงานอย่างถาวร โดยเจ้าหน้าที่ทั้งหมดและชาวบ้านได้ลงพื้นที่ที่ได้รับผลเสียหาย และดูสภาพโรงงาน (โดยปกติจะไม่อนุญาตให้คนภายนอกเข้าได้) ซึ่งในขณะนั้นทางโรงงานยังมีการสูบน้ำเกลือให้เห็นอยู่ ทั้งที่อยู่ในระหว่างการให้หยุดการประกอบการ 6 เดือนตามเงื่อนไขในใบอนุญาต

ลำดับที่ 24 วันที่ 16 ตุลาคม 2546 ชาวบ้านจำนวน 30 คน เดินทางไปที่ ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม เพื่อขอเข้าพบผู้ว่า ฯ เพื่อยื่นข้อเรียกร้องในการแก้ไขปัญหา คือ

(1) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมหาสารคาม เปิดการประชุม เรื่อง พิจารณาการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบสภาพความเสียหายและผลกระทบ โดยมีชาวบ้านร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย โดยจะต้องให้สัดส่วนระหว่างตัวแทนชาวบ้านและ หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวนเท่า ๆ กัน

(2) ระหว่างการศึกษาตรวจสอบความเสียหายและผลกระทบ ของคณะกรรมการชุดดังกล่าว ให้ผู้ว่า ฯ จะต้องมีการสั่ง ให้หยุดการประกอบการไว้ก่อน จนกว่าจะดำเนินการเสร็จสิ้น กระบวนการ

(3) ผู้ว่า ฯ จะต้องมีการสั่งให้ดำเนินการ ตามข้อเรียกร้องทั้ง 2 ข้อ ภายใน 15 วัน หลังวันทำการ วันดังกล่าวผู้ว่า ฯ ไม่อยู่ ไปราชการ จึงได้แต่งตั้งให้ อุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ลงมาเจรจากับชาวบ้าน ซึ่งการประชุม อุตสาหกรรมจังหวัด ได้มีการพูดเรื่อง ที่จะดำเนินการสร้างคั่นบดินใหม่ แต่ไม่ได้กล่าวถึงการดำเนินการแก้ไขอย่างอื่น ที่สามารถป้องกันได้จริง ทำให้ชาวบ้านไม่พอใจ จึงได้มีการเดินออกจากที่ประชุม

ลำดับที่ 25 วันที่ 24 ตุลาคม 2546 ชาวบ้าน ประมาณ 30 คน เดินทางมายื่นหนังสือกับ ผู้ว่า ฯ ที่ห้องประชุม อำเภอกันทรวิชัย ซึ่งวันดังกล่าว ผู้ว่า ฯ ได้รับเรื่องไปพิจารณาและกล่าวอ้างว่า จะมอบหมายให้นายอำเภอ ฯ ดำเนินการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และส่งรายงานผลการศึกษา โดยในวันดังกล่าวชาวบ้านมีข้อเสนอเรียกร้องอยู่ 3 ข้อ เป็นข้อเสนอเดิมที่เคยยื่นในวันที่ 16 ตุลาคม 2546

ลำดับที่ 26 วันที่ 26 พฤศจิกายน 2546 ชาวบ้าน ได้เข้าร่วมการประชุมเพื่อ พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ สภาพปัญหาและผลกระทบ ตามที่ได้มีการเสนอต่อผู้ว่า ฯ ในวันที่ 16 , 24 พฤศจิกายน 2546 ซึ่งการประชุมในวันกล่าว ผู้ว่า ฯ ไม่ได้เข้าร่วมการประชุม แต่มอบหมายให้อุตสาหกรรมจังหวัดเป็นประธานในพิธีแทน โดยในการประชุมอุตสาหกรรมจังหวัดแจ้งเรื่องที่จะมีการดำเนินการสร้างคั่นบดินใหม่ ซึ่งไม่มีการพูดถึงเรื่อง ที่จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการแต่อย่างใด แต่เมื่อมีการซักถามจากชาวบ้าน ก็กล่าวอ้างว่า กรรมการที่จะดำเนินการตรวจสอบ คงไม่ต้องดำเนินการตรวจสอบแล้ว แต่คณะกรรมการในชุดนี้ ควรจะต้องช่วยกันคิดหาวิธีว่าจะทำอะไรผู้ประกอบการ และชาวบ้านจะสามารถอยู่ด้วยกันได้ ทั้ง ๆ ที่ปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นชัดเจน แต่อุตสาหกรรมจังหวัด ก็พยายามที่จะสร้างคั่นบดินให้ได้ โดยไม่ยอมรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอของชาวบ้าน

ลำดับที่ 27 วันที่ 13 ธันวาคม 2546 ตัวแทนชาวบ้านจำนวน 3 คน ประกอบด้วย นายชมเชย สุรทิพย์ นายทวี จันทริมาและนายทองสุข สารศรี ได้เดินทางเข้าร่วมการประชุม เรื่องเหมืองแร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่โรงพยาบาลเวชประสิทธิ์ จังหวัดขอนแก่น และได้ยื่นหนังสือต่อ คณะกรรมการสิทธิ ฯ เพื่อให้ลงมา ตรวจสอบ สภาพปัญหาและผลกระทบ ที่เกิดจากการประกอบการของ โรงงานต้มเกลือและสูบ

น้ำเกลือ ซึ่งตัวแทนคณะกรรมการสิทธิ ฯ คือ คุณวสันต์ พานิช ได้รับเรื่องไว้ เพื่อนำเข้าไปพิจารณาในที่ประชุมใหญ่อีกที

ลำดับที่ 28 วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2547 คณะกรรมการสิทธิ ฯ ลงพื้นที่ตรวจสอบ สภาพปัญหาและผลกระทบ โดยได้มีการศึกษาตรวจสอบและศึกษาผลกระทบต่อนพื้นที่ทางการเกษตร,ผลกระทบตอสิ่งแวดล้อม, ตรวจสอบบริเวณรอบโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ และเข้าไปตรวจสอบ สภาพภายในบริเวณโรงงานประกอบการ หลังการตรวจสอบสภาพปัญหาและผลกระทบแล้ว ได้ชี้แจงกับชาวบ้านว่า หลังการตรวจสอบ จะได้มีการเรียกตรวจสอบเอกสาร ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด และก็จะเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปชี้แจงรายละเอียด ในบางประเด็น ที่จำเป็นจะต้องเข้าไปชี้แจงด้วยตัวเอง และหลังจากนั้น จะมีการจัดทำเอกสารชี้แจงกับชาวบ้านอีกครั้งหนึ่ง

ลำดับที่ 29 วันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2547 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมภาค 10 จังหวัดขอนแก่น ได้ลงตรวจสอบและศึกษาพื้นที่ทางการเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในบริเวณป่าชาดหนา ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม

4.2 ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาของชาวบ้านในพื้นที่

จากการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในเขตป่าชาดหนา ตำบลโคกพระ อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม ได้สร้างความเสียหายและผลกระทบ ต่อคนในชุมชนหลาย ๆ ด้าน จากการสำรวจของทมิวจัยชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้าน มีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา ดังตารางต่อไปนี้

ลำดับ	ข้อเสนอ	จำนวนผู้เสนอ (ครัวเรือน)	ร้อยละ
1.	เลิกกิจกรรมคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ โดยถาวร	211	79.62
2.	ให้ผู้ประกอบการ ชดเชยค่าเสียหาย	53	20
3.	ควรทำคูกันดินรอบบริเวณ โรงงานให้ได้มาตรฐาน	53	20
4.	ขอให้หน่วยงานทางราชการ เข้ามา แก้ไขปัญหา อย่างจริงจัง	51	19.24
5.	สร้างอุตสาหกรรมใหม่ โดยที่ไม่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน	20	7.45
6.	รู้สึกเฉย ๆ เพราะยังไม่ได้รับผลกระทบ	7	2.64

ตารางประกอบที่ 11 แสดงข้อเสนอแนะของชาวบ้านในการแก้ไขปัญหา

จากการประกอบการของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ได้สร้างความเสียหายในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นยังไม่ได้รับการแก้ไขให้หมดไป และจากการสำรวจของทมิวจัย จากแบบสัมภาษณ์ ชาวบ้านมีข้อเสนอแนะ ในการแก้ไขปัญหาและผลกระทบ จากการประกอบการ ของโรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ ในหลาย ๆ ข้อ (1) จำนวน 211 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 79.62 % เสนอให้มีการยกเลิกการประกอบการอุตสาหกรรมเกลือสินเธาว์ ทั้งวิธีการคัมและการสูบน้ำเกลือขึ้นมาจากใต้ดิน โดยถาวร (2) ชาวบ้านจำนวน 51 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 19.24% เสนอให้ หน่วยงานทางราชการเข้ามาช่วยเหลืออย่างจริงจัง (3) ชาวบ้านจำนวน 20 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 7.54 % เสนอให้มีการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อและไม่ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน (4) ชาวบ้านจำนวน 53 ครอบครั คิดเป็นร้อยละ 20 % เสนอให้มีการสร้างคูกันบริเวณรอบ

โรงงาน ให้ได้มาตรฐานตามที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดขึ้น (5) ชาวบ้านจำนวน 53 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 20 % เสนอให้ผู้ประกอบการ ชดเชยค่าเสียหายให้กับชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบ จากการประกอบการของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ (6) ชาวบ้านจำนวน 7 ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 2.64 % ไม่มีข้อเสนอแนะใด ๆ รู้สึกเสีย ๆ กับผลกระทบที่เกิดขึ้น เนื่องจาก ชาวบ้านกลุ่มนี้ ยังไม่ได้รับผลกระทบ จากการประกอบการ ของ โรงงานคัมเกลือและสูบน้ำเกลือ และไม่มีความคิดเห็นใด ๆ ในการแก้ไขปัญหา

บทที่ 5

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และแนวทางร่วมในการแก้ไขปัญหา

ในการดำเนินการวิจัยที่ผ่านมา ทางกลุ่มนักวิจัย และเครือข่ายที่เข้าร่วมได้มีการดำเนินการมาตาม ขั้นตอนและกระบวนการที่ได้เสนอไว้แล้วในเบื้องต้น นอกจากร่วมกันศึกษาผลกระทบ ร่วมกันหาทางแก้ไขใน เบื้องต้นแล้วทางกลุ่มนักวิจัยยังได้ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูล กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบการเหมืองแร่ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการ และเพื่อเป็นประโยชน์ในการหาแนวทางดำเนินการแก้ไขปัญหาใน พื้นที่ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้ทีมวิจัยยังได้ทำการค้นหาข้อมูลผู้ประกอบการดัมเกลือในพื้นที่ของดอนอีก ด้วย ซึ่งรายงานในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผู้ประกอบการ โรงงานเกลือสินเธาว์ในพื้นที่อำเภอกันทร วิชัย กฎหมายที่เกี่ยวข้อง แนวทางข้อตกลงในการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันระหว่างหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องร่วมกับ ชาวบ้าน และผลของการดำเนินการตามข้อตกลง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.1 ข้อมูลผู้ประกอบการโรงงานเกลือสินเธาว์ในอำเภอกันทรวิชัย

ที่	เลขที่ ใบอนุญาต	ชื่อผู้รับใบอนุญาต	ที่ตั้ง	กรรมวิธี	ประเภท โรงงาน	อายุ ใบอนุญาต	แรงม้า	สถานะ
1	จ.3-103(1)-4/37มค.	นางสาวเมตตา โผฏเขียว (โอนจาก:นายเชิดศักดิ์ เจริญวิริยะกุล)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	183.72	ขอขยาย
2	จ.3-103(2)-8/36 มค.	นายชูเกียรติ รมไทรทอง	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	สูบ	103(2)	31ธ.ค.49	48.00	
3	จ.3-103(1)-1/40 มค.	นายธีระศักดิ์ กันปัญญา (โอนจาก:นายมา เชนบุรัมย์)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	183.72	ขอขย เ
4	จ.3-103(1)-14/36 มค.	นายประสิทธิ์ ดันประเสริฐ	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	189.62	
5	จ.3-103(2)-9/36 มค.	นายธีระศักดิ์ สวัสดิ์ พาณิช	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ	สูบ	103(2)	31ธ.ค.49	48.00	

			อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม					
6	จ.3-103(1)- 13/36 มค.	นายวีระศักดิ์ สวัสดิ์ พานิช	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	189.62	ขอขยาย
7	จ.3-103(1)- 23/36 มค.	นายสมเกียรติ โหมมานะสิน	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	174.72	ขอขยาย
8	จ.3-103(1)- 1/37 มค.	นายสุนทร ธานีวรรณ (โอนจาก:1นายพร สวัสดิ์ สวัสดิ์พานิช และ2 นางนงเยาว์ ผลบุญ)	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.49	183.72	ขอขยาย
9	จ.3-103(1)- 6/40มค.	นางมะลิวัลย์ พงษ์หนองพอก	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.50	183.72	
10	จ.3-103(1)- 5/40มค.	นายสง่าเพชร โรจน์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.50	183.72	
11	จ.3-103(2)- 1/40มค.	นายสง่าเพชร โรจน์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.50	15.00	
12	จ.3-103(1)- 4/40มค.	นายสมบัติ แสนศักดิ์	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ.มหาสารคาม	ดัม	103(1)	31ธ.ค.50	275.58	
13	จ.3-103(2)- 6/36มค.	นางมะลิวัลย์ ชนะบุญ	หมู่ที่ 4 ถีนานนท์(กม.18) ม.หนองแวง ต.โคกพระ อ.กันทรวิชัย จ. มหาสารคาม	ดูบ	103(2)	31ธ.ค.51	48.00	